Diputació Barcelona
xarxa de municipis

Mapa Patrimoni Cultural de Talamanca

Memòria tècnica

Redacció

ARQUEOCIÈNCIA SERVEIS CULTURALS SL

Quim Serdà

Ajuntament Talamanca

Març de 2009

À R E A D E C U L T U R A

Diputació de Barcelona
Àrea de Cultura
Carrer Comte d'Urgell, 187. Edifici del Rellotge
08036 Barcelona
Tel. 934 022 566 • Fax 934 022 825
o.patrimonic@diba.cat • www.diba.cat/opc

MEMÒRIA DEL MAPA DE PATRIMONI CULTURAL TALAMANCA (BAGES)

DIPUTACIÓ DE BARCELONA
Oficina del Patrimoni Cultural

AJUNTAMENT DE TALAMANCA

Realització:

Quim Serdà
Arqueociència Serveis Culturals, SL

SUMARI

1. INTRODUCCIÓ
1.1 Crèdits
1.2 Dates de realització
1.3 Agraïments

2. METODOLOGIA
2.1 Metodologia de treball
2.2 Fonts consultades
2.3 Bibliografia consultada
2.4 Planimetria utilitzada
2.5 Explicació de la fitxa
2.6 Criteris de selecció

3. DIAGNÒSTIC
3.1 Marc geogràfic i medi físic
3.2 Síntesi històrica
3.2.1 Els primers testimonis
3.2.2 L'origen de la Talamanca medieval
3.3 Poblament i economia
3.3.1 Les formes de vida de la comunitat camperola
3.3.2 Un poble vitícola
3.3.3 Canvi de segle, canvi de rumb
3.4 El desenvolupament urbà del poble
3.5 Toponímia i heràldica
3.6 Mapa general del terme amb les principals zones referenciades
3.7 Equipaments patrimonials
3.8 Estat legal de protecció
3.9 Anàlisi global del patrimoni del terme
3.9.1 Elements localitzats dins del nucli urbà
3.9.2 Elements localitzats fora del nucli urbà
3.10 Anàlisi de la tipologia del patrimoni

4. LLISTA D'ELEMENTS FITXATS
4.1 Llistat amb ordenació numèrica
4.2 Llistat amb ordenació tipològica
4.3 Llistat amb ordenació onomàstica

5. LLISTAT D'ELEMENTS NO FITXATS

6. BIBLIOGRAFIA

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Crèdits

El present Mapa del Patrimoni Local del municipi de Talamanca (Bages) ha estat realitzat per l'empresa ARQUEOCIÈNCIA SERVEIS CULTURALS SL responent per encàrrec de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, a partir de la petició efectuada pel mateix municipi de Talamanca.

La inquietud pel patrimoni cultural va moure als representants del municipi de Talamanca a posar-se en contacte amb l'Oficina del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, que alhora, manté la seva línia de potenciació de Mapes de Patrimoni Cultural Local.

L'empresa Arqueociència Serveis Culturals SL va proposar com a tècnics per a la realització del Mapa de Patrimoni Cultural a Quim Serdà i a Raquel Valdenebro, que actuaria com a coordinadora i supervisora dels treballs.

1.2 Dates de realització

Els primers contactes entre l'Oficina del Patrimoni Cultural i l'empresa Arqueociència Serveis Culturals van efectuar-se durant els primers mesos de l'any 2007. És en el mes de març quan té lloc la primera trobada entre els tècnics de l'Oficina del Patrimoni Cultural, l'Ajuntament de Talamanca i els tècnics delegats per Arqueociència per tal d'establir els primers contactes i les pautes a seguir.

Els treballs de buidatge bibliogràfic i consulta d'arxius comencen tot seguit. Un cop acabada aquesta tasca, es recuperen els contactes amb els representants de l'Ajuntament per tal de recollir la informació prèviament sol·licitada i poder començar amb les màximes garanties el treball de camp. Així, cap el mes de juny comencen les tasques de reconeixement sobre el terreny dels elements documentats a partir dels fons consultats, així com la localització de nous elements susceptibles de ser inclosos al Mapa de Patrimoni Local. Al mateix temps, tenen lloc les primeres trobades amb persones coneixedores del terme, la informació dels quals és apuntada al treball.

A la tardor de 2007 es dóna per tancat el treball de camp i tot seguit es treballa amb la finalització de les fitxes de la base de dades. Seguidament té lloc la redacció de la present memòria, en la que es reflecteixen la metodologia i els resultats del treball realitzat.

1.3 Agraïments

El resultat final del Mapa de Patrimoni Local de Talamanca es deu a l'ajuda rebuda per part de les diferents persones que, de forma desinteressada, han col·laborat sempre que se'ls ho ha demanat, fent d'aquesta manera més fàcil la tasca de documentació i localització dels elements fitxats. El terme de

Talamanca és força extens i majoritàriament rural, fet per el que molts dels elements fitxats es troben en indrets de difícil localització per una persona que no conegui el terreny. És per això, que cal agrair especialment l'ajuda rebuda per part de l'alcalde del poble, Josep Tarín, que ens ha acompanyat en més d'una ocasió per els camins del terme.

Igualment, cal destacar l'ajuda rebuda per part d'Eugeni Estopà i de la Lídia, ambdós de l'Ajuntament, i que han facilitat informació de caire administratiu a més de servir d'enllaç per a poder establir contactes amb altres persones que han esdevingut informants molt interessants. És el cas de Gustau Erill, mossèn Manel, Maria Teresa Huguet i dels propietaris dels masos que s'han visitat, que en alguns casos ens han ofert una extraordinària visita per la seva propietat. Hem d'apuntar doncs, a Joan Singla, del mas La Vila, a Francesc Belmonte, del mas Generes, a Ignasi Plans, del mas Sant Esteve, a Gustavo Carrasco, del mas el Cingle, a Angelina Sellarès, del mas La Serra, a Joan Font, del mas Tatgera, i al masover del mas Camp Rubí.

Finalment, destacar la informació rebuda per part de dos dels personatges més grans del poble, el senyor Grané i el senyor Vila. El primer, fill de Talamanca, ens ha explicat la vida al poble a principis de segle XX, mentre que el segon, veí de Talamanca des dels anys cinquanta del passat segle, ens ha aportat informació del poble a partir de la data del seu establiment, així com ens ha facilitat l'accés a diferents espais del poble.

2. METODOLOGIA

2.1. Metodologia de treball

La realització del Mapa de Patrimoni s’ha estès al llarg de vuit mesos, durant els quals s’han dut a terme diferents treballs. Aquests poden ser dividits en diferents fases, que es detallen a continuació:

FASE DE DOCUMENTACIÓ PRÈVIA

1. Realització de les primeres entrevistes i presa de contacte amb l’Ajuntament.

2. Obtenció de la planimetria corresponent del municipi i estudi i adaptació de la mateixa per poder treballar sobre el terreny.

3. Buidatge bibliogràfic i documental dels estudis publicats sobre el terme.

4. Consulta de les Fonts: arxius, àrea de cultura i recerca, cartes arqueològiques i fitxes de patrimoni, servei de patrimoni arquitectònic de la Diputació de Barcelona, entre d’altres.

5. Creació del primer llistat d’elements susceptibles de ser fitxats.

6. Elaboració de les primeres fitxes de la base de dades a partir de tota la informació recollida fins al moment.

TREBALL DE CAMP

7. Inici dels primers contactes amb informadors locals.

8. Inici del treball de camp: localització sobre el terreny dels diferents elements detectats i entrevistes amb els informants.

9. Contrastació de les dades obtingudes del primer llistat de fitxes.

10. Elaboració del llistat definitiu de fitxes i redacció

11. Correcció de les fitxes.

REDACCIÓ I MEMÒRIA

14. Redacció definitiva de les fitxes i introducció de fotografies.

15. Elaboració de la memòria.

2.2 Fonts consultades

Durant el procés d'elaboració del Mapa ens hem remès a diverses fonts bibliogràfiques i arxivístiques que facilitessin la tasca de documentació dels elements fitxats. El llistat de bibliografia utilitzada per a l'elaboració del treball, apareix a l'últim apartat d'aquesta memòria.

Inicialment, es va fer una tasca de buidatge bibliogràfic, consultant bàsicament les publicacions generals ja existents sobre el municipi de Talamanca. És el cas de grans volums que inclouen algun apartat referent a les notícies històriques del poble o que parlen més exhaustivament del patrimoni arquitectònic d'aquest, com la 'Història del Bages' o bé la 'Catalunya Romànica'.

Cal fer esment de la poca bibliografia que hi ha publicada sobre el municipi de Talamanca, essent solament dues les publicacions que tracten de forma monogràfica les notícies històriques del poble. Es tracta del llibre 'El Castell i el poble de Talamanca' i el de 'Les cases de pagès de Talamanca', ambdós de gran utilitat a l'hora de contextualitzar l'evolució històrica del poble amb els primers elements que apareixen com a candidats a ser inclosos al Mapa.

Posteriorment, a mida que es definien més concretament els elements fitxats i es determinava quina era la seva naturalesa (construccions en pedra seca, tombes excavades a la roca, masos, etc..) es va procedir a fer una recerca bibliogràfica temàtica més exhaustiva, que permetés documentar amb més precisió els elements fitxats a partir de les seves característiques. És el cas de

diferents articles publicats en revistes d'àmbit comarcal o de llibres amb un contingut territorial més ampli que el del propi terme de Talamanca.

El passat medieval de la comarca ha estat acuradament documentat per estudiosos locals, fet per el que la vila de Talamanca no n'és una excepció. Anteriorment, de l'època ibèrica, en destaca la memòria dels resultats de l'excavació arqueològica duta a terme a l'indret conegut com el Puig Castellar per l'empresa Arqueociència Serveis Culturals SL (2003). D'altra banda, els segles XVII, XVIII i XIX també han estat molt documentats, sempre en relació amb tot el que fa referència a la temàtica del conreu de la vinya i les diferents formes de propietat de la terra.

Paral·lelament a les publicacions comentades, també es van consultar el 'Catàleg de Masies del terme de Talamanca' i el 'Catàleg de tines de Talamanca', elaborats per tècnics contractats per l'Ajuntament i essent tots dos de gran ajuda a l'hora de desenvolupar la nostra tasca de documentació.

Cal indicar també que en el moment de la redacció d'aquesta memòria, estava a punt de publicar-se una monografia sobre el mas Les Generes, editada per el seu actual propietari, tot culminant d'aquesta manera un llarg estudi documental emprès ja fa alguns anys. Igualment, historiadors locals estan duent a terme conjuntament amb la Universitat Autònoma de Barcelona, unes tasques de documentació sobre la batalla de 1714 als plans de la Mussarra i que un cop finalitzades, de ben segur que podran aportar novetats a aquest treball.

Altrament, abans de començar el treball de camp també es van consultar els arxius i els fons documentals d'organismes públics i privats susceptibles de contenir informació del terme. Així, es va fer un buidatge dels següents:

- Arxiu Episcopal de Vic
- Arxiu Històric Comarcal de Manresa
- Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Talamanca
- Arxiu Parroquial de Santa Maria de Talamanca
- Arxiu Gavín
- Inventari del Patrimoni Arquitectònic (Generalitat de Catalunya)
- Inventari del Patrimoni Arqueològic (Generalitat de Catalunya)
- Servei del Patrimoni Arquitectònic Local (Diputació de Barcelona)
- Inventari de Patrimoni Etnològic (Centre de Promoció de la CPT-Generalitat de Catalunya)
- Institut Cartogràfic de Catalunya
- 'Registro de BIC' del Ministerio de Cultura

Finalment, les fonts orals van completar les tasques prèvies i posteriors al treball de camp. La trobada amb els informants va servir primerament per establir un itinerari a l'hora de recórrer el terreny en recerca dels elements fitxats, així com també per a descobrir-ne d'altres.

La relació de persones consultades és la següent:

- ANGELINA SELLARÈS
- EUGENI ESTOPÀ
- FRANCESC BELOMONTE
- FRANCESC SELLARÈS (CAL ROS)
- FRANCESC VILANOVA (PARC NATURAL)
- GUSTAU ERILL
- GUSTAVO CARRASCO
- IGNASI PLANS
- JOAN GRANÉ
- JOAN FONT (MAS LA TATGERA)
- JOAN SINGLA
- JOAN VILA
- JORDI PERICH (CAL CARTER, MURA)
- JOSEP TARÍN
- MARIA TERESA HUGUET
- MANEL CORNELLA

2.3 Bibliografia consultada

Al final de la memòria s'ofereix un llistat de la bibliografia general i específica utilitzada.

2.4 Planimetria

Per a la localització dels elements fitxats s'ha utilitzat la següent planimetria:

Inventari de camins del Bages (Talamanca), escala 1:12.000. Es tracta d'un plànol realitzat el setembre de l'any 2005 per tècnics de l'Àrea de Medi Ambient del Consell Comarcal del Bages.

2.5 Explicació de la fitxa

Per a la realització del Mapa de Patrimoni, s'ha utilitzat el programa MS ACCES 2000, amb una base de dades que porta incorporat un model de fitxes que permeten ordenar i classificar la informació obtinguda. Els camps de la fitxa són molts, fet per el que no es procedeix a comentar-los tots, si bé cal oferir alguns aclariments sobre els criteris que s'han escollit a l'hora d'omplir algun camp:

Núm. de fitxa. Tots els elements inclosos al mapa s'identifiquen amb un número concret, començant amb l'u i seguint endavant conforme el nombre d'elements final. Malgrat que des del principi s'ha intentat ordenar les fitxes per blocs temàtics, mantenir aquest ordre és molt difícil, ja que s'obren i s'eliminen fitxes constantment a mida que avança el mapa. Per tant, el número de fitxa és totalment aleatori.

Codi. És el número de dos dígits corresponent al subàmbit de la tipologia d'elements. Es tracta d'una llista tancada que ja bé predeterminada.

Àmbit. Defineix la tipologia dels elements. Apareix automàticament d'acord amb el codi entrat, i és també una llista tancada.

Denominació. És el nom de l'element fitxat. S'ha respectat sempre el nom tradicional i popular, conservant la denominació local. Durant la realització del mapa, es van donar alguns casos particulars, com per exemple el fet d'haver de fitxar de forma individual algunes cases del nucli urbà del poble –o elements d'aquestes -, que malgrat que algunes fossin conegudes pel nom del seu actual o antic propietari, es va optar per identificar-les mitjançant la seva adreça postal.

Un altre cas ha estat el de les construccions de caire rural en pedra seca, com les barraques de vinya, les tines o els forns. En alguns casos, la seva ubicació propera a un mas ha facilitat la denominació de l'element, però en altres casos, en que aquest es trobava en indrets més allunyats de referent clar, s'ha optat per identificar-lo segons la partida de terra en la qual es troba o per la proximitat d'algun camí.

Ubicació. Teòricament es tracta del 'lloc' o 'adreça'. En el cas d'aquest mapa, cal pensar que es tracta d'un terme municipal molt gran, amb un nucli central de població i nombrosos elements dispersos que responen a construccions de caire rural. Pel que fa a la primera situació, la ubicació s'ha plantejat sempre indicant l'adreça postal exacta, sempre que aquesta fos coneguda; mentre que per els elements localitzats fora del nucli urbà, s'ha procurat ubicar-los sempre en relació a un punt de referència fàcilment reconegut pels habitants del terme. Han servit noms de masos, partides de terra, camins, espais d'interès natural, etc.

Titularitat. Bé predeterminat entre pública i privada.

Tipologia. Apareix automàticament segons el codi entrat.

Ús actual. S'ha intentat establir uns patrons comuns a tots els elements que tenien una mateixa utilitat.

Descripció. Descripció de l'element fitxat: Característiques arquitectòniques, festes, costums, goigs, contingut de les sèries documentals etc.

Observacions. En aquest camp s'esmenten els aspectes complementaris de la descripció o qualsevol altra qüestió rellevant que pugui ser d'interès per la fitxa.

Autor. Sempre que s'ha pogut identificar l'autor de l'obra s'ha indicat, per bé que no ha estat lo habitual.

Estil, època. En aquest camp s'ha optat per una catalogació cronològica determinada pels períodes històrics: època ibèrica, medieval, moderna i contemporània, tot deixant de banda els estils artístics per tal de no oferir un excessiu ventall de classificacions.

Any. Sempre que s'ha pogut identificar l'any s'ha especificat.

Segle. En aquest camp s'ha intentat sempre oferir una datació el més acurada possible, situant l'element dintre de la cronologia més precisa.

Emplaçament. És la forma d'arribar al lloc on trobem l'element fitxat. S'explica de manera elemental i de forma molt resumida, donada la limitació del camp. Sovint, degut a la dificultat de resumir com arribar-hi, s'ha indicat la ruta partint des d'un punt fàcilment reconegut per els habitants del terme, generalment camins, partides o bé espais d'interès natural.

Fitxes associades. La relació entre les diferents fitxes s'ha intentat ampliar al màxim, intentant que apareguin totes aquelles fitxes que poc o molt tenen algun tipus de relació.

Història. La informació històrica prèvia, serveix per documentar l'element fitxat. En alguns casos aquesta informació històrica és detallada i precisa, com és el cas d'alguns elements patrimonials ja documentats en publicacions precedents, o en el cas de les masies, on els buidatges documentals efectuats per Miquel Ballbè han permès reconstruir en part, la seva història des del segle XI. En d'altres casos no ha pogut ser així, fet per el que s'ha hagut de recórrer a interpretar l'evolució arquitectònica de l'element, procurant comptar sempre que fos possible amb la informació oral, moltes vegades procedent dels mateixos propietaris.

Bibliografia. Es concreten les referències bibliogràfiques que poden aportar notícies sobre l'element fitxat. En alguns casos es pot oferir la referència concreta quan existeix, i en d'altres s'ha optat un una referència de caire general.

Fotografies. En tots els casos s'ha intentat obtenir les tres fotografies de referència de totes les fitxes per intentar tenir una visió el més ampla possible de l'element fitxat. Malgrat tot, en algun cas en que aquest es pot apreciar a un sol cop d'ull, amb una o dues fotografies ja s'ha considerat suficient.

2.6 Criteris de selecció

Primerament, com ja s'ha explicat, es va procedir al buidatge bibliogràfic existent en les bases de dades i centres de documentació d'accés públic inclosos els arxius de l'ajuntament, del que en van sortir força elements per incloure al Mapa. El llistat s'ampliaria notablement a partir del treball de camp i de la consulta amb les fonts orals, la qual cosa requeria d'una selecció dels elements a partir de criteris estrictament tècnics.

Cal dir que en un principi, ja es preveia un llistat extens d'elements, doncs el terme municipal és gairebé en la seva totalitat rural, fet per el que al llarg del seu territori s'hi amaguen nombrosos testimonis del passat agrícola del municipi. L'activitat agrària és avui pràcticament inexistent, així que veritablement era una incògnita saber l'estat de conservació o la rellevància arquitectònica d'aquests elements rurals. El mateix cas serveix pel que fa al nucli urbà, format per el poble històric i la nova urbanització La Quintana. Tanmateix, els elements que formen part del Mapa de Patrimoni han estat seleccionats segons els criteris que a continuació s'expliquen:

Protecció legal: Els primers elements fitxats foren tots els elements del terme que disposen d'una protecció legal, sigui a nivell local, nacional o estatal, i que han degut de ser inclosos conforme els requeriments de l'Oficina de Patrimoni Local de la Diputació de Barcelona. Entren en aquesta categoria el conjunt de tines enmig de les vinyes, els arbres monumentals, els jaciments arqueològics i el castell.

Interès històric: Ha estat un dels criteris més fàcil d'establir. Molts dels elements inclosos al Mapa de Patrimoni els situem cronològicament entre els segles XVIII-XIX, fet per el que els elements documentats amb anterioritat a aquestes dates, s'han considerat elements indispensables de ser inclosos per la seva mancança. És el cas de jaciments arqueològics, béns mobles del segle XIII-XIV avui preservats en museus, masos amb notícies històriques i elements arquitectònics conservats d'aquesta mateixa època, capelles, església, etc. Pel que fa els béns més contemporanis, que són la majoria, han estat seleccionats a partir de la comunió de diferents criteris, com la seva excepcionalitat, interès arquitectònic o el seu estat de conservació.

Interès arquitectònic: Aquest criteri ha estat emprat de forma estricta en l'àmbit del patrimoni immoble, especialment en el que es refereix a masos i edificis urbans. En aquests darrers, l'observació sobre el terreny va permetre arribar a la conclusió de que no es podia aplicar un criteri de tipus historicista. Si bé en l'àmbit de les capelles i esglésies no hi havia cap dubte, doncs totes es poden documentar des de l'Edat Mitjana, no passa el mateix respecte als masos i edificis urbans. En aquest cas, comptem amb diverses realitats, que han prevalgut a l'hora de decidir. Així, per exemple, dels masos que podem considerar que tenen menys interès històric, se n'han seleccionat alguns que destaquen pel seu interès arquitectònic, per bé que les notícies històriques que en tenim, són relativament recents. Igualment, és el cas de les cases del poble. S'han documentat aquelles que, malgrat estar avui reformades, es troben situades al que deuria ser el nucli primitiu del poble, així com alguna altra que destaca pel seu interès arquitectònic.

Excepcionalitat: Aquest criteri ha estat utilitzat quan ens hem trobat davant d'alguns elements repetitius, com és el cas de les barraques de vinya. Arreu del terme se'n localitzen a desenes, testimoni del passat vitícola de la zona, però al Mapa de Patrimoni sols se'n han inclòs unes poques. S'ha optat per seleccionar aquelles barraques que representen diferents estils arquitectònics, tot

exemplificant la varietat tipològica d'aquest tipus de béns immobles. Així, s'ha procurat reflectir la varietat de plantes, cobertes, mesures, etc., per bé que degut a la seva nombrosa quantitat –sembla que n'hi poden haver unes sis-centes- ha estat impossible visitar-les totes.

Individualitat: Tot i que tots els elements que formen part del Mapa han estat tractats com a unitats, cal indicar que en algun cas s'ha hagut d'individualitzar algun element rellevant d'un conjunt ja fitxat. És el cas de portals, llindes, etc.

Estat de conservació: Aquest criteri s'ha utilitzat per descartar algun possible element a ser inclòs al mapa, però que per el seu deficient estat de conservació, finalment ha estat inclòs a l'apartat d'elements no fitxats d'aquesta memòria. El cert és que la majoria dels elements inclosos, presenten un estat de conservació prou bo, tenint en compte que aquells que no han estat recentment restaurats es mantenen des de fa molts anys en desús i a l'aire lliure. Cal indicar però, que el sol fet d'estar en mala conservació no era una condició prou ferma com per excloure l'element del mapa, doncs cal valorar també l'interès històric, arquitectònic o l'excepcionalitat d'aquest. És el cas del mas Rovell (fitxa 147), mas Artesà (fitxa 149), forns de calç, d'obra, etc.

Interès natural: Els elements inclosos al mapa amb categoria d'interès natural han estat seleccionats conforme la singularitat i/o significació simbòlica que aquests indrets o elements tenen per a la gent del terme, essent algun d'aquests llocs espais de destacats episodis històrics. Com hem dit, Talamanca és un municipi majoritàriament rural, fet per el que aquest entorn ha format part des de sempre de l'activitat diària dels seus habitants, una activitat però, avui convertida en grans records i anècdotes. D'altra banda, la localització d'espais d'interès natural dins dels límits del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac –aquest inclòs- ha accentuat la significació d'aquest tipus de patrimoni.

Patrimoni oral: Tota la informació recuperada oralment s'ha recollit. Són molt poques les persones grans del poble que ens poden informar de primera mà sobre les tradicions orals, les llegendes, dites, toponímia... La majoria de persones que habiten avui el poble, són famílies que adquiriren la seva propietat ara fa uns anys i que estableixen un vincle de segona residència, fet per el qual el desconeixement sobre aquest tipus d'informació és força evident.

3. DIAGNÒSTIC

Municipi: Talamanca
Comarca: Bages
UTM's: X: 415045 Y: 4621416 Z: 554m (Plaça de l'Ajuntament)
Padró municipal d'habitants: 140 persones (2007)
Superfície: 29,52 km^2

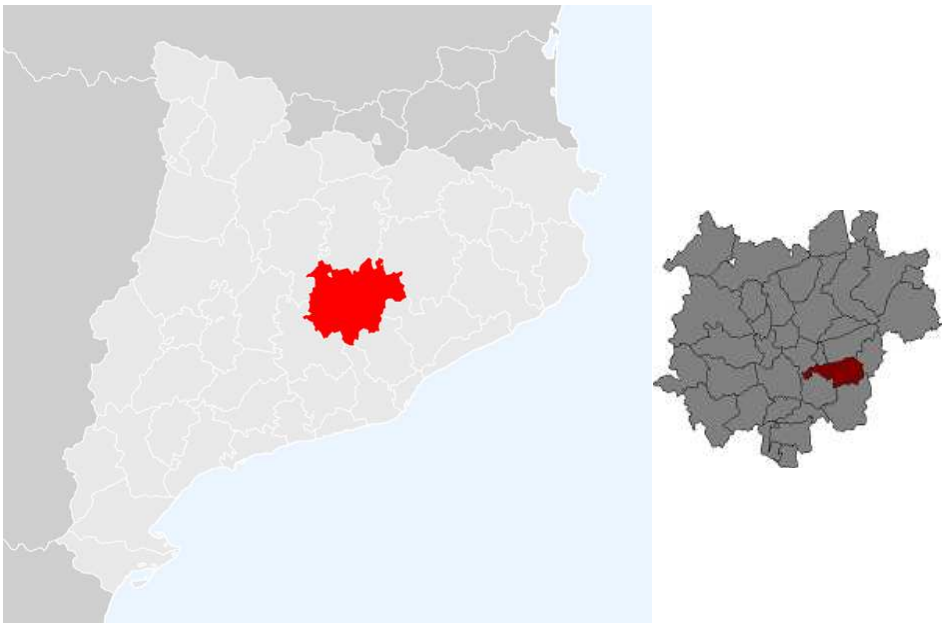

Mapa de Catalunya amb la comarca del Bages en vermell. Al costat, ampliació de la comarca amb el terme de Talamanca marcat amb marró.

3.1 Marc geogràfic i medi físic

El municipi de Talamanca, de 29,52 km2, es troba al sector de llevant de la comarca del Bages. El seu territori, no tant alt ni feréstec com el d'altres de més propers al massís del Montcau i la serra de la Mata, té el punt més elevat prop del collet de Lligabosses, en el punt limítrof entre Monistrol de Calders i Mura, on ateny els 689m, i el més baix en el Llobregat, que li fa de límit ponentí. El terme és format per una carena central, enmig de la qual, a l'anomenada serra de Rossinyol, es troba la població de Talamanca.

La banda N i E del terme és drenada per la riera de Talamanca i la S, pel torrent del Güell, que desgüassa a la riera anterior abans que ajunti les aigües amb la riera de Mura o de Sant Esteve, limítrofa entre els municipis de Talamanca i el Pont de Vilomara i Rocafort, fins el seu desguàs al Llobregat. Tot l'extens sector meridional del S del terme és format per un seguit de puigs i muntanyes.

Talamanca limita al nord amb els municipis de Navarcles i Calders, a l'oest amb el de Monistrol de Calders, al sud amb el de Mura i el Pont de Vilomara i Rocafort, i a l'est amb el de Sant Fruitós de Bages.

3.2 Síntesi històrica

3.2.1 Els primers testimonis

Tant per les informacions com per el material recollit en superfície queda demostrada l'existència d'un jaciment ibèric a Talamanca: el puig Castellar o puig Castell. Es troba situat en un turó a un quilòmetre a ponent del nucli urbà. Les úniques restes estructurals en aquest tossal són murs, però aquestes estructures són molt difícils de discernir entre el que són parets de marge de vinya i el que podria pertànyer a murs ibèrics aprofitats.

La ceràmica rodada i els materials arreplegats a l'entorn del turó, responen a les característiques ibèriques i demostren, per tant, l'existència en aquell punt d'un poblat preromà de gran interès, ja que fins ara en aquest sector muntanyenc de la comarca no se'n coneixia cap d'aquesta època. Cronològicament, es pot considerar que el puig Castellar fou habitat durant el segle II, amb una datació ampliable al segle III i al I a.n.e.

Conjunt de dues tombes antropomòrfiques al mas La Vila

Arribats a la nostra era, resten també testimonis de l'ocupació del territori de Talamanca. La zona propera a la masia la Vila conserva un bon nombre de sepultures excavades a la roca i també hi foren localitzades restes de terrissa grisa típica dels primers anys de l'edat mitjana i que reflecteixen l'ocupació dispersa del municipi, per ara molt poc coneguda.

3.2.2 L'origen de la Talamanca medieval

Com tots els pobles bagencs, la configuració i localització del poble de Talamanca actual són producte dels avatars de terres frontereres entre exèrcits sarraïns i francs. Tots els historiadors estan d'acord que en el primer moment de la invasió sarraïna (711-715) es degué produir una certa despoblació al Bages. La població natural de la comarca fugí buscant protecció a les

muntanyes i a la Septimània. Molt més forta devia ser la segona onada migratòria, sobre l'any 778. Igualment, els bagencs prengueren el camí de les muntanyes. La despoblació del territori però, no fou total, per bé que s'entén que foren moments d'una gran desorganització.

La primera repoblació del Bages, Osona i Berguedà fou organitzada pel comte Borrell d'Urgell-Cerdanya, vers l'any 789, a encàrrec de Lluís el Piadós amb resultats nuls. Una segona repoblació fou duta a terme per Guifré el Pilós els anys 878-897. Pretenia organitzar el territori de tal manera que la defensa militar prevalia sobre qualsevol altra necessitat. Així va ser com el Bages es poblà de castells, guàrdies i esglésies als llocs alts, mentre que als plans, entre els camps, els cereals i les vinyes apareixien cases i casals de pagesos i, de tant en tant, alguna església o alguna torre que trencaven la monotonia del paisatge. Els repobladors eren agricultors vinguts d'arreu amb eines, bestiar, llavors i queviures per poder resistir tot esperant la primera collita. És en aquest procés on hem de situar els orígens històrics del poble de Talamanca.

Hi ha qui creu que podia haver format part, de bon principi, d'un terme molt més gran anomenat Néspola, que tindria el seu centre al castell de Rocafort. Néspola és avui dia un topònim tradicional aplicat a llevant del terme, però sense identificar.

La primera notícia històrica que tenim del castell de Talamanca es remunta al 967, quan Salla o Sala, fundador del monestir de Sant Benet de Bages (967) dóna al monestir unes cases i uns terrenys *en el lloc anomenat Angle i en el terme del Castell de Talamanca*. El domini del terme degué dependre dels comtes de Barcelona, encara que no hi ha cap document que ho demostri. El domini feudal era a càrrec dels Cardona, com es verifica el 1083, quan Ramon Folch I, vescomte de Cardona, per disposició testamentària llegà el castell a la seva muller Ermessenda i al seu germà Folch II. El domini útil, en canvi, es degué deixar en mans dels castlans, els quals habitaren i organitzaren el castell i el terme en nom del seu senyor.

El nucli originari de Talamanca fou bastit en aquest indret, a ponent de l'actual poble, entre el castell –avui Casal- i l'església, que queda amagada a la dreta.

Ben aviat, el castell es convertí en un nucli d'atracció i de protecció que convidà els pobladors dispersos del terme i altres de nous a assentar-se i fer les seves cases a prop. Paral.lelament al castell, s'hi solia edificar una església. L'església de Santa Maria de Talamanca és esmentada ja el 1038. Moltes vegades el pas previ a una població és la sagrera. Així, a la zona situada entre el castell i l'església, es degué anar formant un petit nucli habitat que donà origen al poble de Talamanca.

A finals del segle XII, no sabem com, el domini feudal del castell passà a mans de la família dels Talamanca, que no sembla que reconegui cap domini feudal superior. La relació dels senyors del castell comença amb Bernat de Talamanca (1186-1209), la seva muller Dolça i el seu fill Bernat. A partir d'aquest moment la nissaga dels Talamanca anirà lligada a la història del poble durant tota l'edat mitjana, al final de la qual, entroncaran amb d'altres famílies perdent-se el cognom locatiu. Andreua contragué matrimoni amb Joan d'Aymerich, i els senyors de Talamanca tindran aquest cognom. El 1675 ho faran amb els Planella i ja al segle XVIII, amb els Castellbell.

Les relacions amb la terra i amb els habitants de la zona van ser les pròpies de l'època. Els Talamanca, sembla ser, foren els amos i senyors de tot. Compraren, atorgaren i vengueren masos i alous com a senyors eminents. D'altra banda, l'àmbit d'influència de la família no restà limitada exclusivament al seu terme. Així, a mitjan segle XIII havien estès els seus dominis a les castlanies dels voltants, a més de destacar per el seu tarannà més aviat bel·licós.

3.3 Poblament i economia

3.3.1 Les formes de vida de la comunitat camperola

L'espai situat entre el castell i l'església engendrà el nucli primitiu del poble. Un espai privilegiat i doblement protegit, d'una banda, pel castell, i de l'altra, per la proximitat de l'església i del seu espai inviolable, la sagrera. No es té però cap referència del nombre total de repobladors que arribaren a aquesta zona ni de com es distribuïren pel terme. És de suposar que, igual com a la resta de termes parroquials de la Catalunya Vella, la població concentrada a la sagrera no deuria representar més d'una quarta part de la població, mentre que la resta viuria en masies aïllades.

La majoria de la població era formada per pagesos de condició jurídica lliure, anomenats aloers pel fet de ser propietaris plens de les seves terres. La pèrdua de la plena propietat de les seves terres i la caiguda en la servitud en el canvi dels segles X-XI s'explica per diverses raons: endeutament, processos judicials, donacions a l'església, confiscació, violència, etc. És conseqüència doncs, del feudalisme. Arran d'això els habitants del terme començaran a pagar certes rendes al senyor del castell.

Arribant al segle XII i XIII, el món rural català s'estabilitzà i entrà en una fase de prosperitat i fort creixement demogràfic. La masia medieval catalana es consolidà, expandint-se i creant noves expectatives econòmiques tot ampliant noves estructures com cellers, trulls, corrals, etc. Aquest brillant panorama es veié truncat cap al 1348. L'arribada de la pesta negra marcà l'inici de la crisi i la ruïna arreu del camp català. Una veritable catàstrofe demogràfica acompanyada de males collites i d'una situació climàtica adversa.

És precisament en aquests anys que trobem les primeres notícies fidedignes sobre el poble i terme de Talamanca. Existeix una important preocupació de les autoritats als anys següents a l'aparició de la primera onada epidèmica per comptabilitzar el desastre mitjançant censos de població -fogatges. Per aquesta raó tenim constància que entre el 1365-1370 el nombre d'habitants al nucli de Talamanca era de 30 focs, uns 170-180 habitants per tot el terme.

Les noves onades d'epidèmies no afavoriren la pagesia catalana. Un fogatge del 1497 dóna per el terme 12 focs laics i un capellà, uns 70-80 habitants a tot el terme. Amb cent anys la població s'havia reduït a menys de la meitat.

Aquest fogatge del 1497 és interessant pel fet que ens permet saber el nombre de famílies que habitaven el terme i perquè hi consten els noms dels caps de família, esdevenint així el primer recull de cognoms típicament talamanquins i fàcilment identificables amb els masos de la zona. Hi apareixen: Johan Prat, Benet Tatger, Pere Cayola, Miquel Sincha, Joan Celerer, Jaume Trulars i Mossèn Jaume Riera, Barthomeu Serrra, Pere Rovel, Johan Trullars, Salvador Camrobí, Francesch Vila i Francesch Prunes.

El mas La Serra, amb notícies del segle XV

El mas Can Trullàs, amb notícies del segle XIII

Hem de creure que l'escassa població existent residia principalment a les masies del terme, mentre que el petit nucli de població entre el castell i l'església arribava als límits més baixos de població. Tanmateix, la despoblació del camp havia enfonsat les rendes dels senyors que, com a solució, sotmeteren la població rural a la més cruel de les servituds i mals usos. En certa manera, aquest fou l'origen de les guerres remences.

La vida a pagès era regida de forma absoluta per les estacions agrícoles. L'objectiu primer era l'abastament del blat i el conreu de la vinya, a més dels productes de l'horta. Igualment, la major o menor dedicació a la ramaderia esdevenia fonamental per complementar la subsistència familiar.

Després de les grans mortaldats en els segles XIV i XV la població talamanquina creixerà progressivament. El nivell més baix de poblament s'evidencia el 1512, amb 12 focs laics i un capellà, però a partir d'aquest moment la tònica general és el creixement lent. Un nou fogatge del que tenim

notícies el 1553 donava 15 focs –unes 90-100 persones a tot el terme. Aquest creixement es feu molt més evident durant la segona meitat del segle XVI i a començaments del XVII.

Un cens de 1626 comptava a Talamanca 34 cases, 191 persones. Amb aquests nous índex de població, no sols els masos estarien més poblats, sinó que la pròpia vila de Talamanca començà a expandir-se fora del seu nucli originari en direcció al raval.

Cal aclarir que el camp i el poble no són, en cap cas, antagònics. Tots dos configuren l'àmbit quotidià de la vida rural.

Cal destacar un capbreu efectuat pel notari Joan Serra que data de l'any 1658, amb una utilitat eminentment econòmica. Amb aquest capbreu es pretén, sobretot, que tots els propietaris del terme declarin al senyor del terme les seves propietats, els seus límits, el perquè i des de quan les posseeixen, i què en paguen, amb una finalitat fiscal. Tenim per tant, una declaració molt detallada no sols de la gent que hi vivia, sinó de la configuració i del paisatge del propi terme. Resulta fàcil reconèixer els mateixos masos i cognoms que fa dos segles amb alguns de nous, i també els mateixos topònims d'avui dia. Veiem també que, malgrat que la majoria de la població es dedica a les feines del camp, hi ha algunes persones dedicades a d'altres oficis, com són els teixidors i els constructors de cases, els quals sovint alternaven aquestes tasques amb les del camp.

Com la resta de pobles del Bages, Talamanca continuà essent una societat senyorial que durant aquest segle XVIII experimentà un gran creixement de població i que es perllongà fins a mitjan segle XIX, en clara consonància amb el creixement econòmic fruït del bon moment de la vinya.

El segle XIX presenta algunes dificultats a l'hora d'interpretar les xifres existents. Posseïm diversos recomptes de la població talamanquina i tots semblen valorar poc el nombre de pobladors. El problema rau en el fet que tots els recomptes de començament del segle XIX són elaborats amb l'objectiu de tenir constància dels homes útils per a la guerra, descuidant la resta de la població. Així, segons el cens de 1806, existeixen al terme 34 cases i 210 persones.

Amb el final de la Guerra del Francès el poble recuperarà la normalitat i continuarà amb la prosperitat econòmica que havia començat el segle XVIII. És justament a la meitat d'aquesta centúria, concretament el 1857, quan Talamanca assoleix els 538 habitants, la màxima població que tindrà el municipi al llarg de la seva història, distribuïda en 85 cases al poble i 17 masos al terme. Són anys d'innovacions i creixement i anys d'embelliment del poble.

3.3.2 Un poble vitícola

Talamanca continuava essent una societat fonamentalment agrícola, on el blat era el principal conreu seguit de la vinya, essent aquesta darrera l'autèntica protagonista de l'economia del segle XVIII i XIX, no únicament talamanquina sinó també bagenca. La funció del Bages com a zona productora de vi resultava molt evident, doncs actuava com a zona per a proveir de vi a la Catalunya pirinenca i la conca de l'Ebre, indrets on el conreu de la vinya es fa més difícil. El vi sobrant o de poca qualitat es convertia en aiguardent per tal de ser exportat a d'altres països.

Un exemple de la importància que aquesta tingué a l'economia ho demostra el fet que el 1782, al terme de Talamanca, es produïren 1.040 quarteres de blat i llegums, 40 cargues d'oli, 5 quintars de cànem i 1.700 cargues de vi. El creixement de la producció vitícola es féu a partir del conreu de les terres dels masos, i el contracte de rabassa morta fou el mecanisme que permeté als propietaris de terres i masos aquesta especialització. El 1862 el conreu de la vinya ocupava a Talamanca el 73,1 % de la terra conreada, mentre que el tradicional conreu dels cereals només el 20 %.

Per tot el territori trobem nombrosos béns que testimonien el passat vitícola del terme, com la tina Llobregat, recentment restaurada.

Aquesta expansió de la vinya al llarg dels segles XVIII i XIX es degué veure impulsada encara més quan la fil·loxera afectà les vinyes franceses en el 1863. Com a conseqüència d'això, la demanda de vins catalans augmentà. Però aquesta eufòria durà poc, ja que a partir de 1892 aproximadament, la fil·loxera començà a afectar les nostres contrades i produí la destrucció de la vinya. Com a la resta de les zones vitícoles, les terres ocupades per vinyes foren cremades per evitar la propagació de la plaga i molts dels pagesos que les conreaven es veieren obligats a emigrar. A Talamanca, la pagesia que en marxà es dirigí vers la veïna població de Navarcles. Si bé es plantaren de nou algunes vinyes amb peu americà, aquest no tornaria a ser mai més un conreu important al terme.

A més de les feines al camp, cal destacar un petit nombre d' artesans Així, a principis del segle XIX trobem documentat que al terme de Talamanca hi havien teixidors, paraires, un espardenyer, un paleta, un traginer i un fuster.

3.3.3 Canvi de segle, canvi de rumb

Durant la segona meitat del segle XIX, Talamanca començaria un lent descens poblacional i ja no es tornarien a recuperar els alts índexs assolits. El 1877 vivien al municipi 494 habitants. El 1897 hi consten 398 habitants, i el 1900, 370. Aquest descens del nombre d'habitants de finals de segle s'ha d'entendre dins la dinàmica de la mateixa societat rural. Aquesta crisi rural coincidí, al mateix temps, amb la industrialització dels nuclis urbans més propers com Manresa, Navarcles i Terrassa. Així, durant les darreres dècades del segle XIX i primeres del XX, un degoteig lent però progressiu de població talamanquina emigrà del poble en direcció a les noves urbs industrials.

Durant els anys 1900-1910 els padrons d'impostos mostren que l'activitat dels habitants del terme continuava essent l'agricultura i la ramaderia. El 1910 són censades un total de 397 persones al poble de Talamanca. D'aquestes, 34 dones són qualificades de teixidores, 11 són de filadores i 3 de modistes. Els homes en canvi són classificats com a pagesos. La indústria és doncs una activitat complementària que les dones fan com a aportació a l'economia familiar, mentre que els homes continuen amb les seves tasques tradicionals. A partir de 1920 totes les dones seran classificades com a obreres. Precisament és aquest any 1920 en que comencem a trobar homes dins aquesta activitat. El padró ens dóna un total de 351 persones vivint al poble.

El degoteig de població cap a la ciutat era imparable, fruit de la nova economia industrial emergent. Una nova davallada arribà amb la Guerra Civil. De 234 habitants l'any 1936, es passà a 191 l'any 1940. A partir d'aquí el poble inicià un camí progressiu vers el descens i l'estancament, un fenomen que també tingué lloc en d'altres nuclis rurals de Catalunya. Als anys cinquanta del segle passat, Talamanca tenia una diversitat comercial molt més important que en l'actualitat, amb un forn de pa, perruqueria, sabateria, cafè, carnisseria i dues botigues comestibles. L'any 1965 la població es redueix fins als 95 habitants.

ANY	1717	1787	1857	1860	1877	1887	1900	1910	1920	1930	1940	1950
HAB.	230	147	538	541	494	446	370	395	356	259	191	154

Quadre de l'evolució de la població a Talamanca. Font: Idescat

Serà precisament en aquests anys seixanta que es féu una intensa campanya promocionant l'indret com a lloc d'estiueig. La resposta no es va fer esperar i al 1970 ja s'hi havia instal.lat l'electricitat, l'aigua potable i el clavegueram. Així mateix s'inicià un procés d'expansió a l'altre costat de la carretera amb la urbanització anomenada 'la Quintana'. Entorn el 1975 es feu una proposta d'asfaltar els carrers i es començaren a instal.lar els primers telèfons particulars. Malgrat tot aquest conjunt de remodelacions per tal de modernitzar la vida quotidiana de Talamanca i fer-la més atractiva, el nombre d'habitants censats ha augmentat molt poc.

ANY	1960	1970	1980	1990	2000	2002	2003	2006	2007
HAB.	104	143	60	79	107	109	114	134	140

Quadre de l'evolució de la població a Talamanca. Font: Idescat

Aquesta afluència d'estiuejants no va significar però un augment de la branca de serveis, tendència que a dia d'avui encara es manté. En qualsevol cas, els equipaments del poble si que han augmentat i millorat. És el cas de la millora d'espais a l'entorn immediat del poble; de l'adequació al centre del poble d'un casal amb funcions de Jutjat de pau, Infermeria, Arxiu, Biblioteca i sala d'actes entre d'altres; i de la construcció de les noves instal·lacions esportives; a més de les iniciatives privades que han sabut reformar les cases del poble tot mantenint els trets arquitectònics més característics, en acord amb les línies d'actuació que ha determinat l'Ajuntament de Talamanca amb l'objectiu de conservar l'entorn paisatgístic del Castell. Actualment, hi ha empadronats al poble 140 habitants.

3.4 El desenvolupament urbà del poble

Els orígens medievals de Talamanca situen el naixement de la vila al capdamunt del turó, sota la protecció del castell i de l'església. A partir de l'estudi del desenvolupament urbà del poble i en consonància amb altres pobles de la comarca coetanis amb Talamanca, estudiosos locals recullen la idea que es tractava d'uns poblets on no hi vivien ni una vintena de famílies; formats per unes quantes cases contigües adaptades al relleu i disposades a ambdós costats d'un carrer longitudinal, en el qual les parets de les cases servien de muralla protectora del poblat. Els materials de construcció no eren gaire sofisticats; com el castell, es tractava de cases edificades amb pedra seca, trossos de fusta i palla de no gaire consistència. A les teulades s'empraven materials diversos: plaques de fusta per sostenir lloses, una capa d'argila o una coberta de palla. La pavimentació podia ser la mateixa roca, més o menys anivellada, sobre la qual es bastia la casa, o bé terra batuda de vegades barrejada amb calç. Les dimensions eren petites, d'una sola planta, possiblement d'una sola estança interior compartida per persones i animals o, com a molt, amb una paret mitgera que separés bèsties i humans. Les collites també eren emmagatzemades dins les cases. A partir d'aquests moments, segles XI-XII, la història de la vila de Talamanca i de la seva configuració urbanística es troba estretament lligada a l'evolució demogràfica dels seus habitants.

Els moments més durs de la història de la vila van ser conseqüència de la Pesta Negra, al segle XV. Els camps catalans quedaren arrasats, i nombroses famílies arruïnades. Aquest panorama de finals del s. XV degué canviar progressivament a mesura que la població s'anà recuperant de les crisis baix medievals. El creixement demogràfic experimentat per la població durant el s.

XVI féu que el nucli poblacional de Talamanca, situat originàriament entre l'església i el castell, es recuperés i comencés a créixer de manera considerable.

Possiblement ja a començament del s. XVII el nucli primitiu s'havia quedat petit i les cases havien començat a expandir-se fora del nucli originari. És molt probable doncs, que a començament del s. XVII aparegués el Raval de Talamanca, un grup de cases una mica allunyades del centre original del poble.

Si ens atenem a la topografia natural del lloc, l'espai més pla i més adequat per edificar cases, fora de la zona de l'església, és la zona de l'actual plaça del Raval; és lògic, per tant, que fos el lloc elegit com a eixampla per a créixer fora el nucli primitiu del poble. A més, l'estret pas existent entre el puig i el cingle que conduïa de la zona de l'església al raval es convertí en un camí molt transitat on també començaren a construir-se cases donant lloc a l'actual carrer del Raval. Ens podem imaginar doncs, la configuració del poble de Talamanca al s. XVII com dos petits grups de cases: un entre l'església i el castell, i l'altre al raval, units per un camí situat entre un puig i un cingle.

Vista del carrer Nou amb cases que daten del segle XVIII

El següent pas fou donat al segle XVIII. El fort creixement demogràfic d'aquest segle fa pensar que l'església i el raval no foren suficients per acollir tota la població. Possiblement fou en aquests moments que el poble s'acabà d'expandir urbanísticament donant lloc als carrers anomenats Nou i d'en Padró, moment en què el poble va adquirir la configuració actual.

El casc antic és situat damunt d'un planell de la Serra del Rossinyol, i es desenvolupa a base de cases entre mitgeres i algunes aïllades al redós del nucli primitiu format pel castell i l'església. Els seus carrers són estrets i pendents, adaptats a la topografia. La forma general del poble és clara i compacta. Un desordre aparent en la disposició de les cases provoca contrastos que enriqueixen la visió plàstica. El castell i la seva torre en un extrem dominen el conjunt que s'articulen al voltant de l'església. Una cua de cases que envolten un petit puig i formen el raval acaben de definir la seva fisonomia.

Un altre element definidor és l'alçada apreciable de les cases llindants a la carretera per llur esglaonament en el turó, i que acaben de donar-li aquest aspecte de nucli medieval.

La densitat d'edificació és elevada, cosa que pot provocar un agradable contrast entre l'interior dels carrers, i l'exterior natural, ampli i espaiós.

El conjunt de cases ha estat restaurat amb gran encert i és el secret de la seva harmonia. La majoria de les cases conserven elements antics, però no responen en absolut a les dates que moltes assenyalen als llindars. Així, dels 109 habitatges del casc antic, per exemple, només un 40% té una antiguitat superior a 40 anys.

Destaca sobre aquest conjunt un bloc de 4 habitatges per planta amb façana de totxo vist que es diferencia del nucli descrit des de qualsevol punt de vista. Es destaca també del conjunt general la urbaintzació de 190 parcel·les anomenada La Quintana.

3.5 Toponímia i heràldica

Talamanca, és considerat com un topònim d'origen àrab. És un nom compost descriptiu que fa referència al terreny i a les comunicacions. Etimològicament seria la suma de l'àrab *talc* "el vessant coster" i *al-manqab* "del camí". Aviat en aquest vessant coster del camí, que anava de Barcelona a Berga, s'aixecà el castell de Talamanca, al qual corresponia la defensa d'un terme no gaire diferent de l'actual.

Pel que fa a l'escut, presenta el blasó dels Talamanca -els losanges-, la família que des del segle XII fins a les acaballes de l'edat mitjana tingué el domini feudal del terme, moment en que definitivament es perdé el cognom locatiu degut als entroncaments amb d'altres famílies.

3.6 Mapa general del terme amb les principals zones referenciades

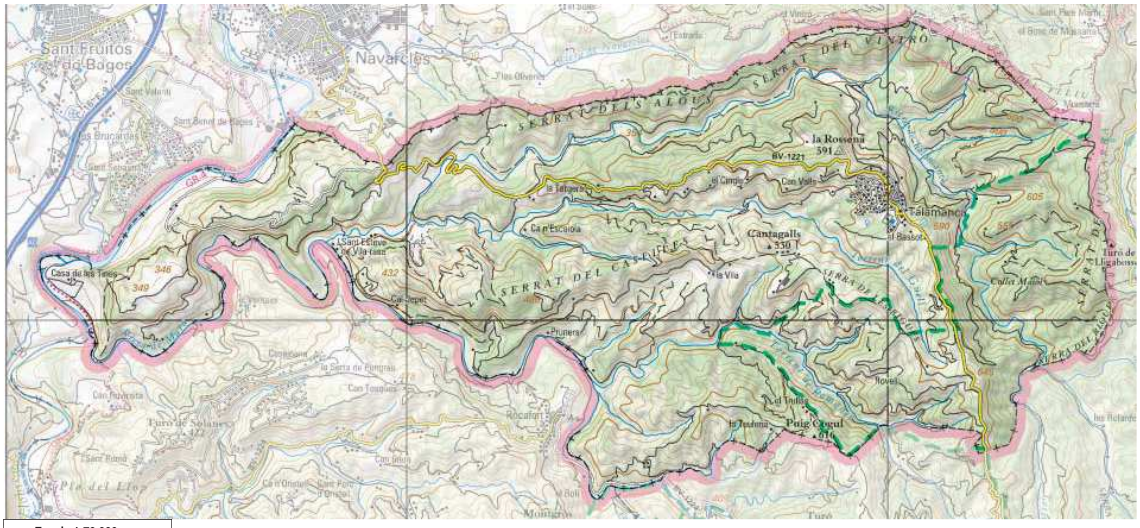

Mapa topogràfic del terme municipal de Talamanca. De color groc apareix l'única carretera que travessa el terme, la BV1221. Amb color blau apareixen rieres i torrents, i amb verd discontinu el límit del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. (Font de l'Institut Cartogràfic de Catalunya).

3.7 Equipaments patrimonials

Actualment el terme no compta amb cap equipament patrimonial (museu, arxiu, etc.)

3.8 Estat legal de protecció

Talamanca compta amb un element catalogat pel Ministerio de Cultura com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN), el Castell (R-I-51-5729). A més, l'administració local ha protegit amb la catalogació de Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) totes les tines enmig de les vinyes.

El Roure de la Quintana i el Negundo de la Font consten com a arbres d'interès local (DOGC núm.1687 de 28-12-92), acollint-se l'ajuntament al Decret 47/1988 d'11 de febrer, sobre la Declaració d'arbres d'interès comarcal i local.

Pel que fa a la Carta arqueològica de Catalunya, elaborada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, hi consten dos jaciments. Es tracta del Puig Castellar (núm.1616), d'època ibèrica, i de les Tombes antropomòrfiques al mas La Vila (núm.1615), d'època medieval.

Altrament, Talamanca té part del terme dins dels límits del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, amb una superfície protegida al municipi de Talamanca de 593,09 Ha. fet per el que aquesta zona està protegida com a PEIN (SLO 136).

3.9 Anàlisi global del patrimoni del terme

El patrimoni de Talamanca respon al que aquest poble ha estat al llarg del temps: un terme exclusivament rural, que ha viscut del i per al camp. Al llarg del territori s'hi troben elements que testimonien un passat agrícola i ramader i que ens permeten analitzar i comprendre les formes de vida de la gent del poble i el desenvolupament que aquest ha tingut a nivell econòmic i arquitectònic al llarg dels anys.

L'aspra orografia d'aquesta part de la comarca, ha condicionat la vida de Talamanca i la seva evolució. Allunyat de la plana, dels rius i de les vies principals de comunicació, el poble es va mantenir al marge dels processos de modernització i industrialització que afloraven en altres indrets més ben comunicats com Navarcles, Sant Fruitós de Bages, Manresa o Terrassa, i per aquest motiu, Talamanca va mantenir la seva activitat tradicional fins a mitjans segle XX.

Els béns patrimonials que s'han inclòs al Mapa de Patrimoni, responen majoritàriament a elements arquitectònics (mobles o immobles) avui en desús. És el cas de masos, barraques de vinya, tines, sínies, pous, forns, capelles, tots ells dispersats al llarg del terme. D' altra banda, el desenvolupament de Talamanca no s'entendria sense un nucli urbà, petit en aquest cas, que s'ha

mantingut des de la repoblació del segle X com a centre polític i administratiu del terme. Aquí s'hi troba l'antic castell, l'església, i un conjunt de cases que conserven la majoria d'elles elements individuals amb interès arquitectònic, ja siguin portals, llindes gravades, cellers, etc. Per tal de fer més clara aquesta exposició, hem establert un ordre a l'hora de classificar i poder valorar el patrimoni del terme amb més claredat.

3.9.1 Elements localitzats dins el nucli urbà de Talamanca

El nucli urbà de Talamanca respon tipològicament al clàssic poble medieval aixecat damunt d'un cingle, amb un antic Castell (fitxa 1), en un extrem i, originàriament, l'Església a l'altre, per bé que amb el creixement urbà del poble, aquesta es troba avui al centre de la vila. Una filada de cases entremig d'aquests dos elements, les parets exteriors de les quals funcionaven com a muralles, completava la fisonomia entorn al segle X-XI.

El primitiu castell de Talamanca respon avui a un casal bastit el segle XVIII

D'aquests elements, avui en destaquem l'Església de Santa Maria (fitxa 2), que encara manté l'estructura romànica de la seva construcció, per bé que sofrí unes ampliacions al segle XVIII. El castell de Talamanca, amb notícies històriques del segle X, respon avui a un casal bastit de nou el segle XVIII, del tot rehabilitat pels marquesos de Castellbell. Hi destaquen a l'interior unes tombes antropomòrfiques als peus de la torre (fitxa 201).

Es conserven també dos sarcòfags dels Talamanca, família originària del castell. D'una banda trobem al monestir de Sant Benet de Bages el sarcòfag de Bernat (fitxa 18), del segle XII; i d'altra banda, trobem a l'interior de l'església de Santa Maria el sarcòfag pertanyent a Berenguer (fitxa 19), del segle XIV. Ambdós elements tenen un gran interès estilístic –romànic i gòtic, respectivament- i el seu estat de conservació és molt bo. Altres fragments sepulcrals han estat recollits en una mateixa fitxa (fitxa 155) del Mapa, doncs es creu que tant per l'estat de conservació com per la manca de notícies que tenim d'aquests, no requerien ésser individualitzats.

Sarcòfag romànic de Bernat de Talamanca, al monestir de Sant Benet de Bages

També s'han localitzat a l'altar major de l'església de Sant Martí de Mura quatre fusts romànics (fitxa 204) que procedeixen de l'antic altar romànic de l'església de Santa Maria de Talamanca. Actualment, les quatre columnes formen part de l'ara de l'església de Sant Martí.

Les primàries cases del carrer Castell, han desaparegut, deixant lloc a reformats cossos que en algun cas, mantenen elements d'interès als baixos de la casa, doncs la majoria tenen celler amb volta de pedra i arcs adovellats o llindes gravades als portals i/o finestres.

L'antiga rectoria del poble és avui una casa habilitada com a casa de colònies. Exteriorment, manté amb encert l'aspecte tradicional, per bé que ha sofert algunes modificacions significatives.

A partir del segle XVI, com ja hem explicat, el poble creix cap a llevant. Els nous carrers Padró, de la Creu i Nou, mantenen l'organització original, i les cases responen al clàssic repartiment de planta baixa, primer i segon pis. La majoria han estat reformades recentment, si bé com en els altres casos, gairebé totes mantenen elements amb interès, ja siguin portals o llindes gravades. La transformació exterior d'aquestes cases s'ha fet en la majoria dels casos amb gran encert, respectant la fisonomia tradicional.

El poble s'ha adaptat a les necessitats actuals, els antics carrers de terra estan avui ben enllosats, i els espais públics com les places, fonts i jardins, presenten un excel·lent manteniment. El que és realment significatiu i remarcable, és el conjunt que conformen tota la xarxa de carrers, places i cases, doncs presenten una harmonia d'innegable atractiu.

Com a elements vinculats directament amb l'activitat quotidiana del poble, però situats als afores d'aquest, cal destacar el forn d'obra del poble (fitxa 125) -el fornot-, i la sínia de can Valls (fitxa 43), ambdós elements inclosos dins l'itinerari que recorre indrets d'interès històric, patrimonial i natural als voltants de la vila. Aquestes construccions, del segle XVIII-XIX, van ser utilitzades al seu moment en benefici dels habitants de Talamanca, ja que del forn se'n tragueren les teules i rajoles per a les cases, i de la sínia, a més del seu ús agrícola, se'n obtenia l'aigua necessària per a la subsistència, doncs s'aprofitava la surgència que hi ha en aquest indret. Cal recordar que l'aigua no arriba fins al capdamunt del poble fins als anys 60 del passat segle, moment en que s'instal·la un sistema de bomba mecànica i dipòsits. Avui, tant el forn com la sínia estan ben conservats, malgrat estar en desús.

Dins dels límits del nucli urbà del poble també cal destacar la presència de dues creus de terme ubicades al capdamunt de la Plaça de la creu (fitxes 29 i 30). Avui tenen una funció ornamental, per bé que encara es celebra un cop l'any la festa del terme, en que es beneeix la creu de bronze originària del poble, del segle XVIII, doncs la de pedra, del segle XIII, procedeix de Portugal.

3.9.2 Elements localitzats fora del nucli urbà de Talamanca

Els masos

Com ja hem comentat, per tot el terme trobem testimonis del passat rural del municipi, que conformen el conjunt més nombrós d'elements fitxats al mapa. Es tracta sobretot dels masos, tines, forns, barraques, sínies, marges de pedra seca, etc., elements tots ells que ens ajuden a entendre el *modus vivendi* del territori durant segles.

Un primer grup a destacar són les masies que podem considerar com a 'històriques'. Són aquelles de les que en tenim notícies històriques des del segle XII-XIII, i que han vist passar generacions i generacions de la mateixa família fins al dia d'avui, en alguns casos, o fins a mitjans segle passat, en altres. És el cas dels primaris masos que tot superant les diferents crisis -pesta negra, guerres, etc.- van arribar a esdevenir el segle XVIII grans pairalies, tot aprofitant el gran moment que la vinya va viure en aquest període. Parlem del mas La Vila (fitxa 45), mas Sant Esteve (fitxa 49), mas Les Generes (fitxa 47), mas La Tatgera (fitxa 44), mas Can Trullàs (fitxa 54), mas La Serra (fitxa 53), mas el Cingle (fitxa 48), mas Escaiola (fitxa 46), mas Can Pruners (fitxa 148), mas Camp Rubí (fitxa 50), mas Rovell (fitxa 147), mas Sellarès (fitxa 52) i el Molí del Menut (fitxa 51).

Mas Molí del Menut, amb notícies històriques del segle XIII

Mas La Tatgera, amb notícies històriques del segle XII

Com s'ha comentat, els masos conserven els noms tradicionals que durant segles han mantingut, per bé que algunes de les famílies que en són actualment propietàries, ja no tenen cap vincle amb els cognoms històrics.

L'estat de conservació d'aquests és, en la majoria dels casos, molt bo, per bé que algun està avui abandonat i presenta per tant, alguna que altra deficiència. Malgrat això, tots aquests mantenen avui elements de gran valor arquitectònic i patrimonial, com són els baixos amb voltes de canó i arcs de mig punt medievals dels cellers dels segles XII-XIII, portals adovellats, llindes monolítiques de pedra amb data gravada dels segles XVII-XVIII, trulls, tines interiors, premses dels segles XVIII-XIX, i algunes bótes de gran càrrega amb els cèrcols de fusta, del XVII.

Bótes del mas Camp Rubí amb cèrcols de fusta, probablement del segle XVII, i a la dreta, premsa d'oli del mas La Vila, del segle XIX.

Un altre grup de masos inclouen aquells que foren construïts a cavall de l'època moderna i la contemporània, als segles XVIII i XIX, però dels que pràcticament no en tenim avui notícies històriques. És el cas de Ca l'Artesà (fitxa 149), Can Tinoi, Cal Sastre, Cal Bassot, Casa Martina, Cal Jepet, La Gubiana i Ca la Felipa; aquests darrers inclosos com a elements no fitxats. Responen a masos aixecats en el moment de màxima esplendor de la vinya però que amb la crisi de la fil·loxera, alguns s'abandonarien definitivament fins el dia d'avui. Cal Bassot, cal Sastre i cal Jepet encara mantenen avui certa activitat, però no es poden comparar amb les grans pairalies anteriorment esmentades com a 'històriques', ja que responen a cases arquitectònicament molt més senzilles.

Uns altres masos són els que apareixen en notícies històriques o bé en fogatges però que desaparegueren fa segles, els masos rònecs. Avui en trobem algunes restes amagades per el terme, en forma d'algun mur perimetral conservat parcialment o bé en forma de muntanya de carreus de pedra. Parlem del mas Calderó, del mas Castellà –inclosos a elements no fitxats- i del mas Donzell (fitxa 186), aquest darrer catalogat al Mapa com a jaciment per la seva significació històrica. El testimoni més interessant que ens han deixat és en forma de notícia, ja que les restes són del tot deficients.

La majoria de les grans pairalies disposaven d'un conjunt de construccions complementàries que els permetia desenvolupar de forma autosuficient activitats com la fabricació de rajols i teules, l'obtenció de calç o de pega. Parlem d'estructures de combustió o forns que apareixen propers als masos i que testimonien la gran activitat que alguna d'aquestes cases deuria tenir cap als segles XVIII-XIX, època en que datem els forns localitzats. El fet de no trobar cap notícia històrica que faci referència a aquestes estructures de combustió -cosa que s'explica per la condició de construccions secundàries que tenien- en dificulta la datació. Igualment, el fet de no localitzar cap resta que ens pugui ser útil com a fòssil director, no ens ajuda a perioditzar aquestes estructures en un moment determinat.

A sobre, forn de pega al mas La Vila, i a la dreta, forn d'obra del mas La Serra, ambdós del XVIII-XIX

L'estat de conservació dels forns és majoritàriament deficient, doncs un cop entrats en desús, el pas dels anys junt amb les inclemències meteorològiques han malmès aquests cossos, que per altra banda, també han estat oblidats pels seus propietaris. En qualsevol cas, cal destacar-ne les característiques arquitectòniques, doncs aquestes són excel·lents, fet que accentua el seu caràcter patrimonial. A més, cal destacar les pegueres, molt poc habituals a la zona.

Fonts orals recorden haver vist més estructures de combustió per al terme, però l'espessa vegetació que hi ha en alguns punts i la gran extensió del municipi en dificulta la localització.

El patrimoni vitícola

Com ja hem comentat, el conreu de la vinya fou el motor econòmic del terme, especialment als segles XVIII i XIX. És per això que trobem per tot el territori una gran quantitat de tines, que datem d'aquesta època i que són testimonis totes elles de la gran activitat vitícola del municipi. Cal remarcar la particularitat que moltes d'aquestes tines estan ubicades enmig dels camps de conreu, un fet excepcional que aporta una condició diferencial respecte a d'altres municipis – juntament amb els termes municipals de Mura, Pont de Vilomara i Rocafort- i les altres zones vitícoles del país. Les tines enmig de les vinyes esdevenen segurament les construccions més autòctones del terme, essent el conjunt de la Casa de les Tines les més espectaculars (fitxa 8).

L'estat de conservació és en alguns casos prou bo –Casa de les tines (fitxa 8), Tina Llobregat (fitxa 9), Can Pruners (fitxa 156)-, per bé que majoritàriament presenten deficiències arquitectòniques degut al seu estat d'abandonament. Malgrat això, conserven totes bona part de l'estructura i dels cairons interiors, i una petita rehabilitació seria suficient per a deixar-les en bones condicions.

En primer terme, la Casa de les Tines, i a sota, Tina de Can Pruners.

Al capdamunt, tines del Pla de les Generes, i a sota, interior d'una de les tines de can Escaiola.

D'altra banda, cal parlar de les barraques de vinya. En tot el terme municipal trobem de l'ordre de desenes de barraques de vinya, novament testimoni de l'activitat productiva del passat. La tipologia d'aquestes és variada, tot i que majoritàriament responen a la tipologia clàssica de construccions amb pedra seca, de planta circular i amb coberta que tanca per aproximació de filades fent una falsa volta. Cal esmentar dues barraques excepcionals que tenen la coberta de volta de canó; als Plans de Santa Cecília (fitxa 57) i al pla del Molí (fitxa 146); i també la particularitat d'una altra barraca que trobem excavada a l'interior d'un marge de terra, pròxima al mas la Vila (fitxa 121). Tanmateix, a la zona del pla de Santa Cecília trobem una barraca que presenta al seu parament carreus de pedra molt ben escairats que podrien pertànyer a l'antiga capella romànica de Santa Cecília (fitxa 57), doncs segons les fonts orals, estaria emplaçada en aquest mateix indret.

Cronològicament tot fa pensar que la majoria foren construïdes en els segles XVIII-XIX. Alguna de les barraques conserva la data gravada a la llinda, però la majoria no presenten aquesta característica.

La ubicació d'aquestes barraques és molt variada. Les podem trobar enmig dels camps de conreu, annexades a les feixes de pedra seca, al vessant de la muntanya i en els marges. L'estat de conservació també és força variat, doncs en trobem d'enderrocades total o parcialment, de ben conservades i de rehabilitades. Precisament en aquest darrer cas, cal destacar el paper d'entitats com la Denominació d'Origen Pla de Bages, que des fa uns anys està

promovent, mitjançant concursos oberts, la recuperació i adequació d'aquest tipus de construccions en pedra seca. Altres intervencions han estat motivades pels mateixos propietaris i per l'administració local.

Interior amb volta de canó de la barraca de vinya del Pla de Santa Cecília.

Barraca de vinya localitzada a solei de Can Pruners, amb llinda gravada de 1806.

Avui, la utilitat d'aquestes barraques és pràcticament nul.la, deixant en el record la seva antiga funcionalitat.

Esglésies rurals

A més de l'església de Santa Maria de Talamanca, ubicada al nucli urbà i que ha actuat des de la seva construcció el segle XII com a església parroquial del poble, trobem al municipi dues altres esglésies de caire rural, la funció de les quals era donar protecció als habitants d'aquella part del terme que els resultava difícil poder arribar al poble. Es tracta de l'església romànica de Santa Magdalena (fitxa 3), amb notícies històriques de finals del segle XII, i de l'església, també romànica, de Sant Esteve de Vila-Rasa (fitxa 4), amb notícies del segle XI, ambdues sufragànies de Santa Maria.

Santa Magdalena és una església que antigament estava a cura dels habitants dels masos veïns, doncs així ho indiquen les nombroses notícies que en tenim. Arquitectònicament senzilla, la seva ubicació al capdamunt d'un turó n'accentua la seva imatge, malgrat el deplorable estat de conservació en que es troba. Sembla que durant la Guerra Civil fou destruïda i durant molts anys ha estat amagada entremig de l'espessa massa forestal, però els darrers incendis l'han deixat completament al descobert.

Església de Santa Magdalena, del segle XII

Al Museu Comarcal de Manresa s'hi conserva una creu processional de fusta pintada per ambdues cares procedent d'aquesta església, datada del segle XIII, segurament l'element més rellevant pel que fa al patrimoni moble del terme.

Sant Esteve de Vila-Rasa respon a una església del segle XII que va patir nombroses modificacions el segle XVII, adquirint aleshores l'actual aspecte. Es troba just al costat del mas homònim, i el seu estat de conservació és bo. Des de sempre ha estat vinculat a les activitats religioses dels habitants del mas, i de fet, manté el cementiri en que hi són enterrats els descendents de la família.

Finalment, al mas La Tatgera, hi trobem una petita capella que data de l'any 1860. Es tracta d'una construcció senzilla, amb una petita nau sota l'advocació de la Mare de Déu de la Concepció (fitxa 193). El seu estat de conservació és bo i ha estat una capella particular del mas.

L'aprofitament dels recursos hidràulics

El cultiu de cereals i de la vinya no impedia que el conreu de verdures i hortalisses també estigués present al camp talamanquí. Als laterals de la riera de Talamanca i de Mura, i als torrents com el del Güell, s'hi trobaven petits horts de regadiu pel consum domèstic. Per tal de poder ser regats, es van preveure diferents mecanismes que en facilités la tasca, com la construcció de rescloses, canalitzacions i sínies. Gràcies a aquestes infrastructures es podia elevar el nivell de l'aigua i garantir l' emmagatzemant en petits dipòsits propers als horts.

Hem documentat un total de sis sínies. Quatre es troben a la riera de Talamanca (Can Valls –fitxa 43-, Can Mariano –fitxa 42-, Camí Ral –fitxa 40-, i Tatgera –fitxa 138-), una a la capçalera del torrent del Güell (La Serra –fitxa 139-), i la darrera a la riera de Mura (Can Prat o de can Pruners –fitxa 41-). Són construccions del segle XIX arquitectònicament molt senzilles, però que augmenten el seu caràcter patrimonial per la seva escassetat. El seu funcionament també era senzill, però molt interessant tècnicament. Es conserva part d'algun aparell mecànic –bàsicament les rodes exteriors- per bé que des de fa uns anys ja estan en desús. Els paraments, a excepció de la sínia de la Tatgera i de la de can Pruners, es conserven en força bon estat, la qual cosa permet fer-nos una clara idea del mecanisme de funcionament.

Sínia del mas la Serra, amb aqüeducte de set arcs.

Cal destacar que aquestes sínies comptaven amb una infrastructura complementària que avui, alguna encara conserva. És el cas de l'espectacular sínia del mas la Serra (fitxa 139) , que manté intacte un llarg aqüeducte de set arcs amb la bassa al final. Parcialment, també es conserva un tram de l'aqüeducte de la sínia de can Pruners (fitxa 41) i la bassa, aquesta darrera ben conservada. Pel que fa la sínia de Can Valls (fitxa 43), inclosa a l'itinerari turístic que volta Talamanca, conserva dues grans basses i un complex sistema de canalitzacions amb un petit aqüeducte.

De rescloses se'n conserven tres de senceres, la de Can Prat o Can Pruners (fitxa 173), a la riera de Mura, i la del Molí Menut (fitxa 174) i la del Camí Ral, (fitxa 40) a la riera de Talamanca. Mantenen encara la funcionalitat d'emmagatzemar i fer pujar el nivell de l'aigua, per bé que avui dia sols es reguen uns petits horts que hi ha al costat de la sínia del Camí Ral (fitxa 40), mitjançant un sistema de bomba mecànica. En altres trams de riera, podem veure-hi les restes del que eren antigues rescloses, així com restes de petites canalitzacions fetes mitjançant teules o bé amb petites rases obertes al terreny natural.

Cal dir que totes les masies que s'han inclòs al mapa disposaven de sistemes propis per a l'emmagatzematge i subministrament d'aigua, tant per finalitats agrícoles i ramaderes com domèstiques. Trobem per exemple, grans basses al mas La Vila (fitxa 45), can Trullàs (fitxa 54) o el Cingle (fitxa 48), que acumulen encara l'escassa aigua de la pluja, per bé que avui totes aquestes disposen de moderns sistemes de subministrament. Tradicionalment, l'aigua per al consum humà s'ha obtingut de les surgències subterrànies que es troben per el terme.

Pou del mas La Vila que encara avui recull l'aigua del nivell freàtic

L'aprofitament dels nivells freàtics queda avui palès amb testimonis com els pous que trobem als voltants del mas La Vila (fitxes 162 i 163), un d'ells completament assecat. Daten del segle XIX i el seu estat de conservació és bo. Una altra surgència a destacar és la que avui proveeix el poble de Talamanca d'aigua potable. Situada just on trobem la sínia de Can Valls (fitxa 43), a la riera de Talamanca, tradicionalment ha servit per el regadiu dels horts, com també per al consum diari dels habitants del poble, que havien de baixar fins aquest punt per tal de carregar els respectius recipients. Des de l'any 1968, l'aigua es remunta mitjançant un sistema mecànic fins al capdamunt d'un turó en el que s'hi troben uns grans dipòsits per emmagatzemar-la.

Hi ha notícies històriques de molins fariners al terme. Avui, sols se'n conserva un, al mas Molí del Menut (fitxa 51), que aprofitava l'aigua de la riera de Talamanca, prèviament desviada per una canalització fins al dipòsit on s'emmagatzemava i baixava amb força per el bon funcionament de la mòlta. Es conserva el cos del molí, per bé que els elements mecànics no hi són, tot i que es podrien trobar a l'interior del mas. Ca l'Artesà (fitxa 149) conserva també alguna resta d'un antic molí, com la bassa i petits trams de canalització, però l'estat d'abandonament del mas en dificulta la seva apreciació.

Així doncs, en un terreny històricament mancat d'aigua, l'obtenció i l'aprofitament d'aquesta ha estat un aspecte a treballar per els habitants del terme, fet que ho testimonia l'important conjunt de construccions que es conserven.

Patrimoni arqueològic

L'activitat humana ha estat present al terme des del període ibèric. Malgrat això, el patrimoni arqueològic és força pobre, doncs sols podem parlar de cinc elements catalogats al mapa com a jaciments, dels quals de dos, no se'n tenen restes.

A la carta arqueològica de la Generalitat de Catalunya hi està documentat el poblat ibèric del Puig Castellar (fitxa 6), dels segles II-I aC i localitzat al capdamunt d'un turó que queda a migdia del nucli urbà del poble. Unes prospeccions superficials a la zona es van resoldre amb la troballa de ceràmiques de l'època, fet que va propiciar una petita campanya de sondeigs arqueològics realitzada l'any 2003 sota la direcció tècnica de l'arqueòleg Jordi Guàrdia.

Els resultats van ser negatius, i sols es van poder documentar les restes d'un mur la data del qual sembla força moderna, doncs hem de tenir en compte que el terme es troba farcit de parets de pedra seca fetes per pagesos al llarg dels segles. Malgrat aquests resultats, no es pot descartar la presència de restes del poblat ibèric, doncs la troballa d'un important volum de ceràmica indica l'ocupació de la zona.

Una de les quatre tombes antropomòrfiques localitzades a ponent del mas La Vila

D'aquest període no se'n coneix cap altra resta. Hem de remuntar fins a l'època medieval per tal de contextualitzar en el temps les tombes antropomòrfiques del mas La Vila (fitxa 7), també incloses a la carta arqueològica de la Generalitat de Catalunya. Daten del segle V-X, i es troben a l'indret conegut com a *roca del moro*, constituint un conjunt de quatre enterraments (dos i dos) excavats a la roca.

Un altre element catalogat al mapa com a jaciment, malgrat no estar inclòs a cap carta oficial, és la Capella de Santa Cecília (fitxa 5). Es tracta d'una petita capella romànica de caire rural de la que no se'n coneix l'exacta localització, per bé que sembla que en el lloc on estava ubicada hi ha avui una barraca de vinya que aprofita alguns carreus de l'antiga capella. També s'han inclòs com a jaciment el mas Donzell (fitxa 186), amb notícies històriques del segle XIII, i el conjunt de tombes antropomòrfiques del Castell de Talamanca (fitxa 204).

Patrimoni natural

El patrimoni natural del terme de Talamanca té un actiu d'innegable rellevància: el Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac (fitxa 176). La part llevantina del municipi està inclosa dins els límits d'aquest parc –un 20% del terme-, protegit per la declaració de tota la zona com a PEIN (Pla d'Espais d'Interès Natural). Amb aquesta catalogació es vol evitar que l'acció humana pugui introduir modificacions substancials a la zona, caracteritzada per una gran massa boscosa de pi blanc i d'aspra orografia que s'estén al llarg de gairebé 14000 ha tot travessant els límits de dotze municipis.

En aquest context hem de situar la creació del Consorci de les valls del Montcau, format per els municipis veïns de Mura, Navarcles, Pont de Vilomara i Rocafort, Sant Fruitós de Bages i Talamanca, i que tenen l'objectiu d'actuar com a dinamitzadors econòmics i culturals d'aquesta zona de la comarca del Bages, tot potenciant turísticament les valls. Igualment, el mateix Parc Natural també exerceix un actiu paper de promoció del territori tot programant activitats que es porten a terme durant un determinat període de l'any i que inclou tant les arts plàstiques, escèniques, musicals, literàries, folklòriques o gastronòmiques com també la difusió del patrimoni natural i cultural.

Té la missió, també, de fomentar l'ús públic posant a l'abast dels ciutadans centres d'informació i documentació, itineraris senyalitzats i rutes guiades, museus i exposicions temporals, equipaments pedagògics i culturals, albergs, residències casa de pagès, àrees d'esplai i d'acampada, publicacions i audiovisuals, a més de cursos, tallers i estades ambientals, tot plegat per gaudir, conèixer i respectar el medi natural.

Mas Rovell, localitzat dins els límits del Parc Natural

A més del patrimoni natural que trobem al Parc Natural cal destacar-ne també el seu patrimoni cultural, doncs dins dels seus límits trobem restes arquitectòniques que testimonien l'activitat duta a terme en el passat, com són jaciments arqueològics, masos i altres construccions de caire rural. Pel que fa a Talamanca, dins dels límits del Parc hi localitzem el mas Rovell (fitxa 147), la teuleria de Can Trullàs (fitxa 55) i el forn de calç d'Entreforcs (fitxa 167), a més d'algunes fites de terme.

Balma de Rocagiberta, limítrofa entre Talamanca i Monistrol de Calders, a tramuntana del terme.

L'accidentada orografia del terme deixa a la vista nombroses balmes d'innegable atractiu paisatgístic, com la de Rocagiberta (fitxa 154) i la dels Gubians (fitxa 134), incloses al mapa, petites serralades, cingles, collets, etc. així com una gran xarxa de camins.

La principal xarxa hidrogràfica del terme la conformen la riera de Talamanca (fitxa 37) i el Torrent del Güell. La història del poble ha anat, en part, estretament lligada a aquests dos cursos fluvials, ja que l'aprofitament de les seves aigües ha servit, com ja hem vist, per a diferents funcions (regadiu dels horts, procés de fabricació de la calç, etc.). A més, avui la riera segueix oferint el seu espai al lleure. La riera recorre el municipi de llevant a ponent, passant a tramuntana del nucli urbà, que queda al capdamunt de la serra de Rossinyol.

La riera de Talamanca al seu pas per el Pla del Balç, dins dels límits del Parc Natural.

Al llarg del seu pas, l'erosió de l'aigua ha donat lloc a la formació d'amples esplanades de roca viva, com el Pla del Balç (fitxa 151), i de llargues canals, com les del Singla (fitxa 136), ambdues incloses al mapa doncs es tracta de dos espais emblemàtics pels habitants del terme.

El torrent del Güell neix d'una surgència que trobem a l'alçada del mas la Serra. També recorre el terme de llevant a ponent, per bé que ho fa passant a migdia del poble. L'aiguabarreig amb la riera de Talamanca té lloc poc abans d'arribar a Sant Esteve, indret on la riera de Talamanca i la de Mura es troben per anar a desembocar al Llobregat uns quilòmetres més a ponent.

Plans de Mussarra, indret on tingueren lloc els fets de 1714, amb victòria catalana.

Uns altres espais naturals inclosos al mapa han estat els plans de la Mussarra (fitxa 153), el collet de la Portella (fitxa 137) i el collet de Lligabosses (fitxa 177), tots ells vius testimonis de la història del poble. D'una banda, a els Plans de la Mussarra va tenir-hi lloc una gran batalla entre les tropes borbòniques i els austriacistes durant la Guerra de Successió de 1714, episodi que està actualment en estudi. Sembla ser que s'hi enfrontaren unes sis mil persones, i suposà la darrera victòria catalana poc abans de la caiguda de Barcelona.

Pel que fa el collet de la Portella hi passa encara un estret camí de bast que respon a l'antic camí ral de Barcelona a Berga; i quant a Lligabosses, les llegendes d'assalts de bandolers a traginers en aquest indret donen l'explicació del topònim. Aquests espais, entenem que formen part del patrimoni natural del poble doncs estan presents en la memòria col·lectiva dels habitants del terme com a indrets emblemàtics.

A més, l'Ajuntament de Talamanca ha catalogat dos arbres centenaris que es troben a l'entorn del nucli urbà del poble mitjançant la declaració d'aquests com a arbres d'interès local. Són el Roure de la Quintana (fitxa 135) i el Negundo de la Font (fitxa 34), ambdós arbres majestuosos que estan emplaçats en dos espais de lleure del poble.

D'altra banda, cal esmentar que tot aquest patrimoni natural del terme de Talamanca pateix certes agressions –naturals i antròpiques- que poden desequilibrar el seu ecosistema i, per tant, el paisatge. Estem parlant tant dels incendis forestals i de l'escassetat dels recursos hidràulics, com de la gran activitat de les pedreres del terme i el creixement –controlat- de vivendes fora del nucli urbà. Més endavant, a l'apartat 6.2, retrobarem aquesta qüestió.

Fonts rurals

Per tot el terme de Talamanca s'hi amaguen nombrosos naixents d'aigua, dels que solament n'hem pogut localitzar uns quants, doncs la gran densitat d'arbustos que hi ha, ens ho ha impedit. Malgrat això, n'hem pogut documentar una desena. Es tracta de fonts rurals l'aigua de les quals ha estat històricament aprofitada per el subministrament domèstic i per a les tasques de regadiu. Alguna conserva encara els dipòsits on s'emmagatzemava l'aigua, com la font Janet (fitxa 132), mentre que altres, donen lloc al naixement de torrents, com la font dels Pets (fitxa 128) –torrent dels Pets- i la font de la Serra (fitxa 133) –torrent del Güell.

Font dels Burjons, al límit ponentí del terme

La font dels Burjons (fitxa 175), al límit ponentí del terme, i la font de Talamanca (fitxa 31), que data de l'any 1683, mantenen la tradicional activitat tot subministrant aigua als viatgers que s'acosten fins aquests punts per a gaudir de l'agradable paratge on es troben ubicades.

Camins

Talamanca encara conserva les tradicionals vies de comunicació amb els pobles veïns més propers. Per arribar a Rocafort, és possible fer-ho mitjançant un estret camí de bast que es pot seguir al complet; mentre que per anar fins a Navarcles i Sant Llorenç Savall, els antics camins de carro s'han convertit en pistes forestals ben condicionades que ressegueixen total o parcialment l'antiga via. De l'antic camí ral (fitxa 39) que comunicava Barcelona amb Berga, amb notícies històriques del segle X-XI, se'n conserven alguns trams. Un d'aquests, proper al poble, ha estat recentment recuperat i adequat, i està previst d'ampliar-ne el traçat.

Tram recentment recuperat del camí ral al seu pas a tramuntana del poble

Fites de terme

Les úniques fites de terme documentades són les que limiten amb el municipi de Monistrol de Calders (fitxes 187-192). En trobem d'originals i d'altres que responen a rèpliques de les antigues, substituïdes ara fa uns cinquanta anys. Per la banda de migdia es pot veure una T gravada a la pedra, mentre que a la banda de tramuntana hi ha la C de Calders, per bé que avui pertanyin al terme de Monistrol de Calders, creat l'any 1934.

La numeració que duen, també pertany a la numeració antiga, de la divisòria entre aquests termes, de manera que les que marquen el perímetre de Talamanca amb Monistrol de Calders duen les inscripcions següents: C9, C10,

Fita de terme que correspon amb la C13 i que per el tipus de T que porta gravada sembla que dataria del segle XVIII

C11, C12 i C13. La resta de fites, de la C1 a la C8, marquen els límits entre Talamanca i Calders, i encara resten per localitzar, així com les que afronten amb altres municipis veïns.

Pedreres

Històricament, el treball a les pedreres del terme ha estat una activitat complementària a la tradicional explotació del camp i de la ramaderia.

Hem documentat quatre pedreres històriques, per bé que segurament n'hi deuria haver alguna altra, amagada avui enmig dels boscos del municipi. De les que hem inclòs al mapa, tres estan en desús, per bé que encara es poden identificar les restes que testimonien una gran activitat en el passat. Es tracta de pedreres que cronològicament compren des del segle XVIII al XX, de les que cal destacar-ne la de la Plaça dels Saldoners (fitxa 170), doncs segons sembla, és la pedrera que va proveir el poble en el moment del seu creixement urbà.

Avui dia, sols la pedrera de Sant Esteve manté una petita producció de llosa calcària per a l'ús domèstic del mas homònim. Les dificultats econòmiques i administratives que comporta mantenir activa una pedrera ha fet que sols les grans empreses puguin assumir aquesta activitat.

Patrimoni documental

Aquest tipus de patrimoni és força reduït. El volum documental més important es troba a l'Arxiu Històric Comarcal de Manresa, format bàsicament per fons notarials en que s'hi localitzen notícies històriques referents al terme de Talamanca. Es tracta, majoritàriament, de transaccions privades realitzades pels habitants del terme, així com testaments, capítols matrimonials, inventaris o fogatges. És el fons documental del que en podem extreure més informació a l'hora d'estudiar la història del municipi.

A l'arxiu parroquial, que està a Mura (Bages), sols s'hi troben llibres sacramentals de la segona meitat del segle passat en amunt, doncs durant la Guerra Civil foren cremats molts dels documents anteriors. Altres foren retirats temps abans per el Bisbat de Vic, ja que era habitual que els fons documentals

de les capelles rurals fossin emmagatzemats a l'arxiu de la seu principal del bisbat. Aquí s'hi conserven sèries documentals diverses pertanyents a l'administració eclesiàstica i econòmica de les diverses esglésies del terme de Talamanca.

A l'arxiu administratiu de l'Ajuntament s'hi troba bàsicament documentació administrativa. Tanmateix, també fou cremada molta documentació durant la Guerra Civil.

Pel que fa a la documentació fotogràfica, també s'han documentat les sèries que es troben als fons de l'arxiu Gavín (fitxa 184), de l'SPAL (fitxa 164) i de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (fitxa 126), respectivament. Tots ells compten amb fotografies fetes a mitjans del segle passat sobre el patrimoni immoble del terme. A més, al fons de l'ICC també s'hi troben dos mapes del terme de l'any 1921. Tanmateix, s'ha pogut trobar una petita col·lecció privada de fotografies històriques del poble pertanyent a Maria Teresa Huguet (fitxa 178), veïna de Talamanca.

D'altra banda, l'Ajuntament de Talamanca compta amb un treball de recerca dut a terme per el senyor Joan Grané, nascut a Talamanca, en que hi ha apuntats els noms tradicionals de les cases del poble, la majoria d'ells avui canviats. Es tracta d'una relació onomàstica important de cara a conèixer els noms i cognoms dels habitants o dels oficis històrics del poble, avui del tot oblidats.

Finalment, s'han documentat dos goigs d'època contemporània. Un és en honor a Sant Esteve (fitxa 20) , i l'altre, a Santa Cecília (fitxa 21).

Patrimoni immaterial

Aquest tipus de patrimoni és dels menys nombrosos del terme. S'han documentat al mapa algunes de les festes tradicionals del municipi, dues llegendes i una dita popular, a més d'una recepta gastronòmica. Cal tenir en compte que avui Talamanca és sobretot un poble de segones residències, ocupades la majoria d'elles per famílies forànies. Aquest fet comporta el desconeixement i, per tant, la progressiva pèrdua de les antigues tradicions immaterials. Les famílies tradicionals van anar abandonant el poble durant la primera meitat del segle XX, i amb ells va marxar molta de la història oral del terme. L'explicació de certs topònims, llegendes, dites, etc. queda avui pràcticament en l'oblit. De fet, com hem apuntat, fins i tot s'han perdut molts dels noms tradicionals de les cases del poble, i alguns masos, també han canviat de família o bé resten abandonats.

Malgrat això, hem pogut recuperar dues llegendes incloses en una publicació que recull històries i llegendes de la zona de Sant Llorenç del Munt i l'Obac[1]. La tradicional dita de 'Talamanca, Mura i Rocafort, tres pobles de mala mort'

[1] SUADES, Jordi; SANZ, David (2000). Històries i llegendes de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Farell Editors, Sant Vicenç de Castellet.

continua explicant-se avui dia entre les diferents generacions del mateix poble i veïns tot recordant les misèries del passat.

En plena promoció hi ha el tradicional 'Bacallà a la talamanquina' (fitxa 36), una recepta del cuiner manresà Ignasi Domènech que es pot degustar tant al poble de Talamanca com en altres restaurants de la comarca. Enguany es recorda el cinquantè aniversari de la seva mort amb la declaració d'Any Ignasi Domènech.

Les festes populars més tradicionals que se celebren al poble són la festa major (fitxa 185), la festa de terme (fitxa 180) i la trobada de puntaires (fitxa 183). Les dues primeres es celebren des de temps ençà i gaudeixen avui d'una bona programació d'actes i afluència de gent. Tant l'una com l'altra, simbolitzen el senyal d'identitat que agermana a veïns i veïnes amb el poble. La trobada de puntaires, de creació recent -1997-, s'ha inclòs al mapa perquè és una festa que recupera una de les activitats femenines més tradicionals i quotidianes del món rural català. Així, un cop a l'any s'apleguen un bon nombre de puntaires que mostren la seva habilitat als nombrosos visitants que hi acudeixen.

3.10 Anàlisi de la tipologia del patrimoni

A continuació es fa una valoració del patrimoni del terme a partir de la seva classificació per àmbits, tipologia, època, estat de conservació i localització, amb la voluntat de complementar l'anterior anàlisi des d'un punt de vista estadístic.

Anàlisi per àmbits

Com es pot apreciar, una valoració pels àmbits dels elements inclosos al Mapa de Patrimoni ens permet observar una clara prevalença del patrimoni de caràcter immoble. Si bé després, la classificació per tipologies ens permet aprofundir més detalladament en els elements fitxats, d'entrada resulta clara la seva prevalença amb el 74% del total del patrimoni inclòs dins del mapa. Aquest fet, com ja hem comentat, és fruit de la llarga i intensa ocupació del territori, des dels orígens, al segle X, fins a principis del segle XX, tot exemplificant-se amb la conservació dels elements documentats.

Segueix aquesta classificació el patrimoni natural amb un 11%. El caràcter rural del terme, junt amb la inclusió de part del seu territori dins dels límits del Parc Natural de Sant Llorenç de Munt i l'Obac, ha fomentat la preservació d'espais d'interès natural en el Mapa de Patrimoni. A més, s'han d'entendre aquests com un complement del patrimoni immoble o viceversa, uns i altres tenen una estreta vinculació, com per exemple la riera de Talamanca i les sínies. Home i natura tenen una forta vinculació i coevolució amb les estructures de l’economia local.

El patrimoni documental conforma el 6% dels elements inclosos al mapa. La recerca per arxius ha donat un baix resultat quant al volum fotogràfic conservat, per bé que el resultat podria haver estat millor si hi hagués hagut una major difusió a nivell popular.

Els béns mobles signifiquen el 5% del total dels elements del mapa. És un percentatge baix, però cal remarcar la rellevància històrica i estilística d'alguns d'aquests elements inclosos en aquesta categoria, cas dels sarcòfags i de la creu processional.

Pel que fa el patrimoni immaterial, que suposa solament el 4% dels elements del mapa, presenta un percentatge molt reduït tenint en compte la llarga història del poble. Com ja s'ha explicat, el fet que les famílies autòctones marxessin del poble ha fet perdre part dels senyals d'identitat del terme, deixant aquest tipus de patrimoni immaterial en un pobre estat.

A nivell gràfic, els percentatges per àmbits són els següents:

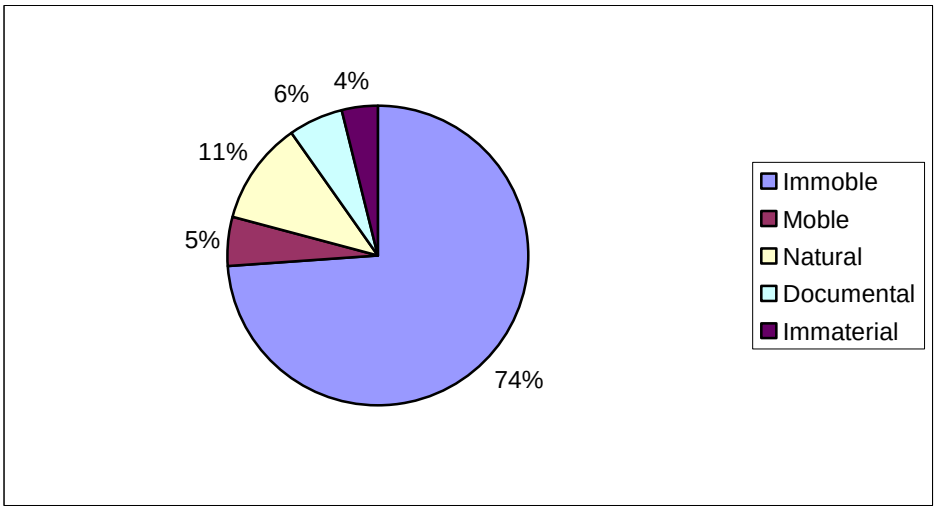

Anàlisi per tipologia

La llarga i continua activitat que hi ha hagut al terme de Talamanca al llarg dels segles es recull amb la prevalença dels elements de tipus arquitectònic per damunt dels altres. És habitual que el patrimoni immoble sigui el més representat, doncs a priori, és més difícil que desaparegui, si més no, el que és més contemporani. De fet, així es reflexa a Talamanca. Veiem com les estructures construïdes entre els segles XVIII i principis del XX conformen la major part dels elements fitxats i també, els més significatius, aquells que donen més identitat al terme, com és el cas de les tines, forns, sínies, barraques, portals, etc. És a dir, els elements més destacats són aquells que testimonien activitats econòmiques de caire tradicional i aquells elements ornamentals més rellevants dels edificis.

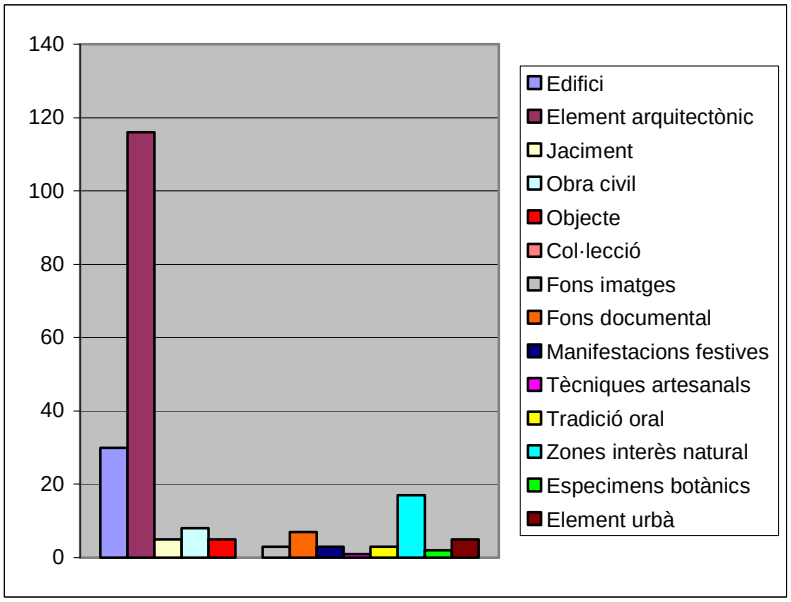

Anàlisi per l'estat de conservació

Observant el gràfic que acompanya aquest apartat s'entén que la majoria d'elements presenten un bon estat de conservació. Aquesta dada però, té una doble lectura.

D'una banda, el gran nombre d'elements arquitectònics urbans, tipus llinda o portal que s'han inclòs al Mapa de Patrimoni accentua el percentatge de bon estat de conservació, per bé que tipològicament sols responen a dos dels múltiples elements arquitectònics fitxats. Com ja hem vingut explicant, hi ha una clara diferència entre els elements localitzats dintre del nucli urbà de Talamanca i aquells que trobem repartits per tot el terme.

En el cas que ens ateny, hem de dir que els primers presenten tots ells un molt bon estat de conservació, doncs el manteniment ha estat i és, a priori, més accessible. Igualment, les línies d'actuació de l'Ajuntament per tal de fomentar la conservació dels ornaments arquitectònics han donat el seu fruit. Pel que fa els elements rurals, molts d'ells es troben des de fa uns anys en desús, fet per el que s'han malmès força les estructures, doncs no tenen cap tipus de manteniment.

Finalment, aquells elements que es conserven parcialment o que el seu estat d'abandonament és accentuat, s'han catalogat com elements amb estat de conservació 'regular' o 'dolent'. Malgrat aparèixer en un baix percentatge, fet que pot fer pensar que el patrimoni talamanquí gaudeix d'una bona salut des del punt de vista conservacionista, cal dir que es tracten la majoria d'ells d'elements molt significatius del patrimoni de Talamanca, doncs estem parlant d'algunes de les tines, sínies, forns, esglésies rurals i fins algun mas històric.

A nivell gràfic, l'estat de conservació del patrimoni del terme és el següent:

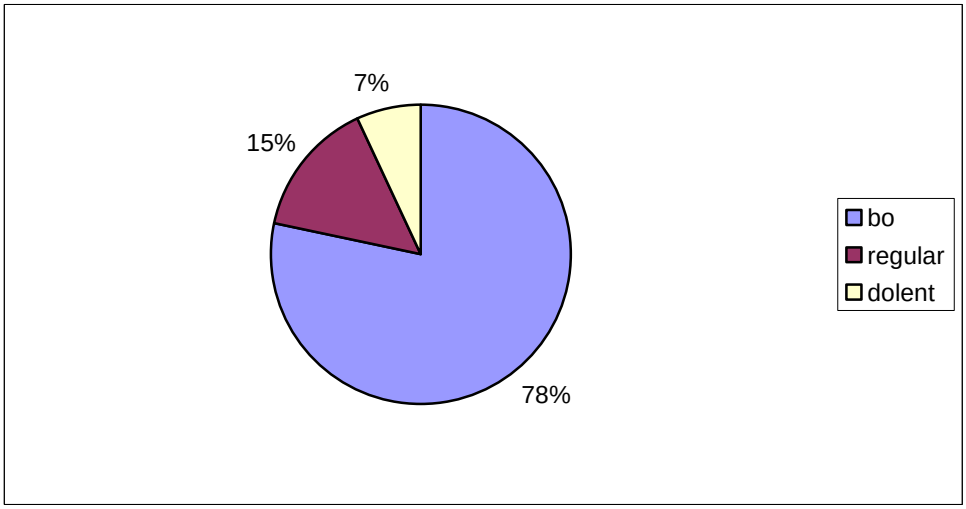

Anàlisi per èpoques

La dilatada història de Talamanca com a poble es fa present analitzant el seu patrimoni des del punt de vista cronològic. Dels orígens medievals del poble en resten molt pocs elements, fet gens estrany tenint en compte les nombroses dificultats i transformacions que el món rural català va patir segles enrera (s. X-XV). En qualsevol cas, en trobem elements significatius, com són esglésies (fitxes 2, 3 i 4) i alguns masos (fitxes 44, 45, 47, 48, 49 51, 53 i 54), a més d'elements de caràcter moble com sarcòfags (fitxes 18 i 19) i una creu processional (fitxa 28). Anterior a aquesta època, la presència humana al terme és palesa amb la catalogació de dos jaciments arqueològics, d'època ibèrica i alt medieval respectivament.

En qualsevol cas, el percentatge més alt d'elements inclosos al Mapa de Patrimoni data d'època moderna -època compresa entre els anys 1453 i 1789- i sobretot, contemporània -des del 1789 fins a l'actualitat. D'una banda, a priori és més fàcil que es conservi un element més recent que no pas més antic; i per altra, cal tenir en compte que el progressiu creixement econòmic i demogràfic que es produeix a partir del segle XVI, accentuant-se al XVIII-XIX, va comportar un augment patrimonial dels béns del terme.

També trobem casos d'elements dels que en tenim notícies històriques des d'època medieval, i que al llarg dels anys han tingut modificacions, arribant al dia d'avui del tot transformats. En aquests casos, hem valorat els elements amb les diferents èpoques de les que se'n té notícia. És el cas del castell (fitxa 1), per exemple, amb notícia del segle X però que actualment respon a un cos del segle XVIII.

A nivell gràfic, el patrimoni del terme respon al següent quadre:

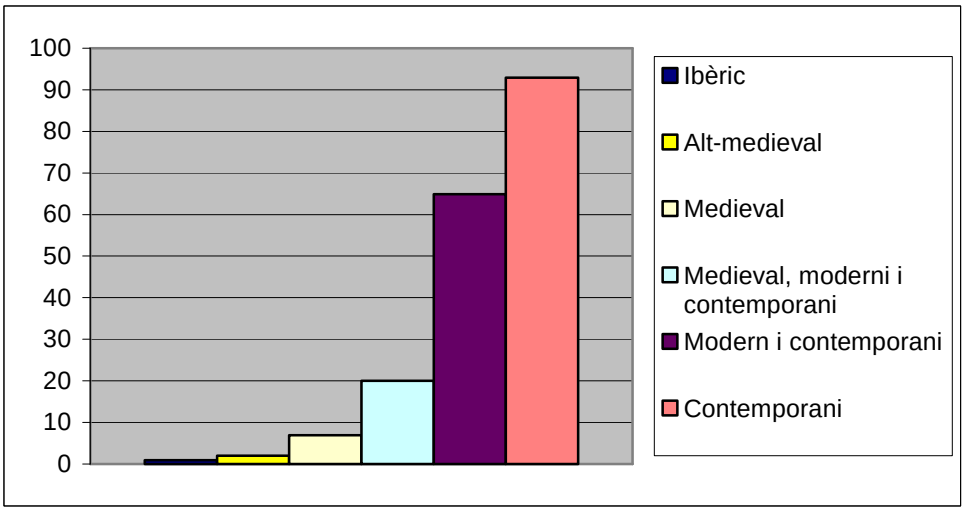

Anàlisi per ubicació

La divisió espacial dels elements inclosos al Mapa de Patrimoni l'hem fet a partir de la diferenciació entre els elements que es troben localitzats dins del nucli urbà de Talamanca i els que es troben fora d'aquest, és a dir, repartits per a la resta del terme municipal. Analitzant-ho així, si observem el gràfic que apareix més avall, veiem com el percentatge entre uns i altres és pràcticament igual. Aquesta dada però no ens parla de la qualitat ni de la diversitat patrimonial, i com en casos anteriors, en tenim una altra lectura. Si bé és cert que són percentatges similars, cal remarcar el gran nombre d'elements, des del punt de vista de la varietat tipològica, presents fora del nucli urbà. Hi ha molta més diversitat patrimonial a l'entorn rural del terme municipal –masos, barraques de vinya, tines, forns, sínies, rescloses, capelles, jaciments etc.- que no pas al nucli urbà de Talamanca, on hi trobem una menor diversificació dels àmbits patrimonials fitxats, els quals pertanyen bàsicament a una mateixa tipologia de patrimoni, cas dels portals i llindes gravades.

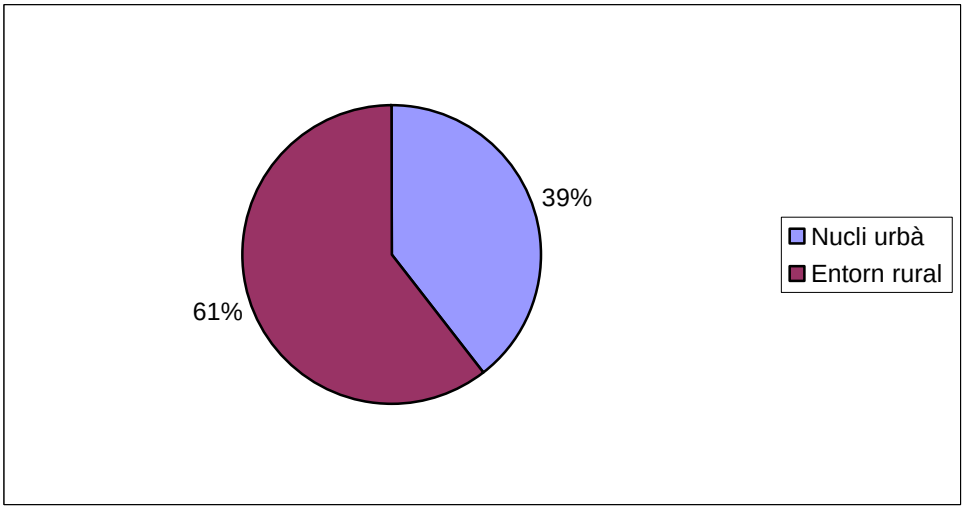

4. LLISTA D'ELEMENTS FITXATS

4.1 Llistat amb ordenació numèrica

Núm. Fitxa	Denominació	Àmbit	Tipologia
1	CASTELL DE TALAMANCA	Patrimoni immoble	Edifici
2	ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE TALAMANCA	Patrimoni immoble	Edifici
3	ESGLÉSIA DE SANTA MAGDALENA	Patrimoni immoble	Edifici
4	ESGLÉSIA DE SANT ESTEVE DE VILA-RASA	Patrimoni immoble	Edifici
5	CAPELLA DE SANTA CECÍLIA	Patrimoni immoble	Jaciment
6	JACIMENT IBÈRIC DEL PUIG CASTELLAR	Patrimoni immoble	Jaciment
7	TOMBES ANTROPOMÒRFIQUES DEL MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Jaciment
8	TINES DELS TRES SALTS O CASA DE LES TINES	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
9	TINA LLOBREGAT	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
10	TINA LA SOLITÀRIA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
11	TINA LA TRANSFORMADA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
12	TINA DEL SOLEI DE LES GENERES	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
13	TINA DEL CAMÍ DE LES GENERES I	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
14	TINA DEL CAMÍ DE LES GENERES II	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
15	TINA DEL PLA DE LES GENERES	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
16	TINES DEL MAS SANT ESTEVE	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
17	TINES DE CA N'ESCAIOLA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
18	SARCÒFAG DE BERNAT DE TALAMANCA	Patrimoni moble	Objecte
19	SARCÒFAG DE BERENGUER DE TALAMANCA	Patrimoni moble	Objecte
20	GOIGS DEL GLORIÓS PROTOMÀRTIR SANT ESTEVE	Patrimoni documental	Fons documental
21	GOIGS DE LA VERGE I MÀRTIR SANTA CECÍLIA	Patrimoni documental	Fons documental
22	FONS DOCUMENTAL DE L'ARXIU EPISCOPAL DE VIC	Patrimoni documental	Fons documental
23	FONS DOCUMENTAL DE LA PARRÒQUIA DE SANTA MARIA DE TALAMANCA	Patrimoni documental	Fons documental

Núm. Fitxa	Denominació	Àmbit	Tipologia
24	FONS DOCUMENTAL DE L'ARXIU ADMINISTRATIU DE L'AJUNTAMENT DE TALAMANCA	Patrimoni documental	Fons documental
25	FONS DOCUMENTAL DE L'ARXIU HISTÒRIC COMARCAL DE MANRESA	Patrimoni documental	Fons documental
26	LLEGENDA DELS TRES SALTS	Patrimoni immaterial	Tradició oral
27	LLEGENDA DE L'ESGLÉSIA DE SANTA MAGDALENA	Patrimoni immaterial	Tradició oral
28	CREU PROCESSIONAL	Patrimoni moble	Objecte
29	CREU DE TERME	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
30	CREU DE TERME II	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
31	FONT DE TALAMANCA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
32	FONT DE LA PLAÇA DEL CEMENTIRI	Patrimoni moble	Element urbà
33	FONT DE LA PLAÇA DE L'ERA DE LA CREU	Patrimoni moble	Element urbà
34	NEGUNDO DE LA FONT	Patrimoni natural	Espècimens botànics
35	AUCA DE TALAMANCA	Patrimoni documental	Fons bibliogràfic
36	BACALLÀ A LA TALAMANQUINA	Patrimoni immaterial	Tècniques artesanals
37	RIERA DE TALAMANCA	Patrimoni natural	Zones d'interès
38	ELS TRES SALTS O ULLS DEL LLOBREGAT	Patrimoni natural	Zones d'interès
39	CAMÍ RAL BARCELONA-BERGA	Patrimoni immoble	Obra civil
40	SÍNIA DEL CAMÍ RAL	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
41	SÍNIA DE CAN PRUNERS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
42	SÍNIA DE CAN MARIANO	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
43	SÍNIA DE CAN VALLS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
44	MAS LA TATGERA	Patrimoni immoble	Edifici
45	MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Edifici
46	MAS ESCAIOLA	Patrimoni immoble	Edifici
47	MAS LES GENERES	Patrimoni immoble	Edifici
48	MAS EL CINGLE	Patrimoni immoble	Edifici

Núm. Fitxa	Denominació	Àmbit	Tipologia
49	MAS SANT ESTEVE	Patrimoni immoble	Edifici
50	MAS CAMP RUBÍ	Patrimoni immoble	Edifici
51	MAS DEL MOLÍ MENUT	Patrimoni immoble	Edifici
52	MAS CAN SELLARÉS	Patrimoni immoble	Edifici
53	MAS LA SERRA	Patrimoni immoble	Edifici
54	MAS CAN TRULLÀS	Patrimoni immoble	Edifici
55	FORNS D'OBRA DE CAN TRULLÀS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
56	FORN DE PEGA DEL MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
57	BARRACA DE VINYA PLA DE SANTA CECÍLIA 1	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
58	BARRACA DE VINYA PLA DE SANTA CECÍLIA 2	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
59	CASA DE LA PLAÇA DE L'ESGLÉSIA 1 -AJUNTAMENT-	Patrimoni immoble	Edifici
60	CASA DE LA PLAÇA DE L'ESGLÉSIA 3 -CAN PLAÇA-	Patrimoni immoble	Edifici
61	PORTAL CASA CARRER ROSSINYOL 6	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
62	LLINDA DE FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER ROSSINYOL 6	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
63	CASA CARRER CASTELL 2	Patrimoni immoble	Edifici
64	CASA CARRER CASTELL 4	Patrimoni immoble	Edifici
65	FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER CASTELL 6	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
66	CASA CARRER CASTELL 8	Patrimoni immoble	Edifici
67	CASA CARRER CASTELL 10 -CA L'HERVÀS-	Patrimoni immoble	Edifici
68	CASA CARRER CASTELL 1	Patrimoni immoble	Edifici
69	PORTAL (1) CASA DEL CARRER NOU 1 -CAN CANDI-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
70	PORTAL (2) CASA DEL CARRER NOU 1 -CAN CANDI-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
71	LLINDA PORTAL CASA DEL CARRER NOU 1 -CAN CANDI-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
72	PORTAL CARRER NOU 3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
73	PORTAL CARRER NOU 6	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
74	PORTAL CARRER NOU 10	Patrimoni	Element

Núm. Fitxa	Denominació	Àmbit	Tipologia
		immoble	arquitectònic
75	PORTAL CARRER NOU 20	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
76	PORTAL CARRER NOU 22	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
77	PORTAL CARRER NOU 23	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
78	PORTAL CARRER NOU 24	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
79	PORTAL CARRER NOU 25	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
80	PORTAL CARRER NOU 27	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
81	PORTAL CARRER NOU 29	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
82	PORTAL CARRER NOU 30	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
83	FINESTRAL CARRER NOU 30	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
84	PORTAL (1) CARRER NOU 32	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
85	PORTAL (2) CARRER NOU 32	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
86	PORTAL CARRER NOU 33	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
87	PORTAL CARRER NOU 35	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
88	PORTAL CARRER NOU 37	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
89	LLINDA BALCÓ DE LA CASA DEL CARRER NOU 37	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
90	PORTAL CARRER NOU 39	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
91	FINESTRA CARRER NOU 39	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
92	PORTAL CARRER NOU 41	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
93	PORTAL CARRER NOU 43	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
94	CASA DEL CARRER NOU 49 -CAN TABOLA-	Patrimoni immoble	Edifici
95	LLINDA FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER NOU 47	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
96	CASA CARRER DE LA COSTA 8	Patrimoni immoble	Edifici
97	PORTAL CARRER DE LA COSTA 10	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
98	PORTAL CARRER RAVAL 7	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
99	LLINDA DE FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER RAVAL 1	Patrimoni immoble	Element arquitectònic

Núm. Fitxa	Denominació	Àmbit	Tipologia
100	PORTAL CARRER RAVAL 27	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
101	PORTAL CARRER ALFONS SALA 7	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
102	PORTAL CAL PRAT	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
103	CASA CARRER DE LA FONT 3 -VILA I DURAN-	Patrimoni immoble	Edifici
104	PORTAL CARRER ALFONS SALA 5	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
105	PORTAL CARRER PADRÓ 32	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
106	PORTAL CARRER PADRÓ 13 -CAL TINUS-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
107	LLINDA BALCÓ DE LA CASA DEL CARRER PADRÓ 11	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
108	LLINDA FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER PADRÓ 11	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
109	FONT FERRO	Patrimoni natural	Zones d'interès
110	PORTAL CARRER PADRÓ 9	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
111	PORTAL CARRER PADRÓ 7	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
112	PORTAL CARRER PADRÓ 5	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
113	TINA ENTRE CARRER PADRÓ I CARRER NOU	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
114	PORTAL CARRER DE LA CREU 10 -CAL PUBILA-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
115	LLINDA FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER DE LA CREU 10 -CAL PUBILA-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
116	LLINDA FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER DE LA CREU 12	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
117	PORTAL CARRER DE LA CREU 21	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
118	PORTAL CARRER DE LA CREU 21 (2)	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
119	BARRACA DE VINYA PLANS DE LA TATGERA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
120	BARRACA DE VINYA BALMA DELS GUBIANS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
121	BARRACA DE VINYA AL MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
122	BARRACA DE VINYA ZONA SERRA DELS ALOUS 1	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
123	BARRACA DE VINYA ZONA SERRA DELS ALOUS 2	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
124	BARRACA DE VINYA ZONA SERRA DELS ALOUS 3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
125	FORN D'OBRA DEL POBLE - FORNOT-	Patrimoni	Element

Núm. Fitxa	Denominació	Àmbit	Tipologia
		immoble	arquitectònic
126	FONS DOCUMENTAL DE L'INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA	Patrimoni documental	Fons documental
127	FONT DE LA MOSQUERA	Patrimoni natural	Zones d'interès
128	FONT DELS PETS	Patrimoni natural	Zones d'interès
129	FONT FREDA	Patrimoni natural	Zones d'interès
130	ANTIC CAMÍ TALAMANCA-NAVARCLES	Patrimoni immoble	Obra civil
131	FONT PLAÇA DEL RAVAL	Patrimoni moble	Element urbà
132	FONT JANET	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
133	FONT DEL MAS LA SERRA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
134	BALMA DELS GUBIANS	Patrimoni natural	Zones d'interès
135	ROURE DE LA QUINTANA	Patrimoni natural	Espècimens botànics
136	CANALS DEL SINGLA	Patrimoni natural	Zones d'interès
137	COLLET DE LA PORTELLA	Patrimoni natural	Zones d'interès
138	SÍNIA DEL MAS TATGERA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
139	SÍNIA DEL MAS LA SERRA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
140	FONT DEL CLUB	Patrimoni moble	Element urbà
141	FORN DE CALÇ DEL MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
142	FORN D'OBRA DEL MAS LA SERRA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
143	FORN DE CALÇ DE SANTA MAGDALENA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
144	BARRACA DE VINYA SOLEI DE CAN PRUNERS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
145	BARRACA DE VINYA CAMÍ PLA DEL MOLÍ	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
146	BARRACA DE VINYA PLA DEL MOLÍ	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
147	MAS ROVELL	Patrimoni immoble	Edifici
148	MAS CAN PRUNERS	Patrimoni immoble	Edifici
149	MAS CA L'ARTESÀ	Patrimoni immoble	Edifici
150	MAS CAN VALLS	Patrimoni immoble	Edifici

Núm. Fitxa	Denominació	Àmbit	Tipologia
151	PLA DEL BALÇ	Patrimoni natural	Zones d'interès
152	CASA DE CARRER D' ALFONS SALA 9 -CAL MOLINER-	Patrimoni immoble	Edifici
153	PLANS DE LA MUSARRA	Patrimoni natural	Zones d'interès
154	BALMA DE ROCAGIBERTA	Patrimoni natural	Zones d'interès
155	FRAGMENTS SEPULCRALS	Patrimoni moble	Objecte
156	TINA CAN PRUNERS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
157	ANTIC CAMÍ TALAMANCA-ROCAFORT	Patrimoni immoble	Obra civil
158	ANTIC CAMÍ TALAMANCA-SANT LLORENÇ SAVALL	Patrimoni immoble	Obra civil
159	FORN D'OBRA DEL MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
160	FORNS DE CALÇ SOLEI DE CAN PRUNERS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
161	FORN DE PEGA AL TORRENT DE RAMONET	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
162	POU MAS LA VILA 1	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
163	POU MAS LA VILA 2	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
164	FONS ARXIU FOTOGRÀFIC SPAL	Patrimoni documental	Fons imatges
165	BARRACA DE VINYA PLANS D'EN QUIM	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
166	BARRACA DE VINYA SOLEI DE CA L'ARTESÀ	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
167	FORN DE CALÇ D' ENTREFORCS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
168	SERRADORA DEL MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
169	PEDRERES SELLARÈS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
170	PEDRERA DE LA PLAÇA DELS SALDONERS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
171	PEDRERA DE L'OBAGA DEL MAS LA SERRA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
172	FONT DE L'OBAGA DE LA MASIA EL CINGLE	Patrimoni natural	Zones d'interès
173	RESCLOSA DE CAN PRUNERS	Patrimoni immoble	Obra civil
174	RESCLOSA DEL MOLÍ MENUT	Patrimoni immoble	Obra civil
175	FONT DELS BURJONS	Patrimoni natural	Zones d'interès
176	PARC NATURAL DE SANT LLORENÇ DEL	Patrimoni	Zones d'interès

Núm. Fitxa	Denominació	Àmbit	Tipologia
	MUNT I L'OBAC	natural	
177	COLLET DE LLIGABOSSES	Patrimoni natural	Zones d'interès
178	COL.LECCIÓ DE FOTOS DE MARIA TERESA HUGUET	Patrimoni moble	Col·lecció
179	FORN D'OBRA DEL MAS TATGERA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
180	FESTA DEL TERME	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives
181	PONT RIERA DE TALAMANCA	Patrimoni immoble	Obra civil
182	DITA SOBRE TALAMANCA	Patrimoni immaterial	Tradició oral
183	TROBADA DE PUNTAIRES	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives
184	FONS D'IMATGES DE L'ARXIU GAVÍN	Patrimoni documental	Fons imatges
185	FESTA MAJOR	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives
186	MAS DONZELL	Patrimoni immoble	Jaciment
187	FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 1	Patrimoni immoble	Obra civil
188	FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 2	Patrimoni immoble	Obra civil
189	FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 3	Patrimoni immoble	Obra civil
190	FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 4	Patrimoni immoble	Obra civil
191	FITA DE TERME TALAMANCA-CALDERS Nº 9	Patrimoni immoble	Obra civil
192	FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 5	Patrimoni immoble	Obra civil
193	CAPELLA DE LA MARE DE DÉU DE LA CONCEPCIÓ	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
194	BARRACA DE VINYA DE LA TINA LLOBREGAT	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
195	BARRACA DE VINYA DE LA TINA LA SOLITÀRIA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
196	BARRACA DE VINYA (2) DE LA TINA LA SOLITÀRIA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
197	BARRACA DE VINYA DE LA TINA DEL CAMÍ DE LES GENERES II	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
198	BARRACA DE VINYA (2) DE LA TINA DEL CAMÍ DE LES GENERES II	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
199	BARRACA DE VINYA DE LA TINA DEL SOLEI DE LES GENERES	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
200	BARRACA DE VINYA DE LA TINA DEL PLA DE LES GENERES	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
201	TOMBES ANTROPOMÒRFIQUES DEL CASTELL DE TALAMANCA	Patrimoni immoble	Jaciment

Núm. Fitxa	Denominació	Àmbit	Tipologia
202	RELLOTGE DE SOL DEL MAS MOLÍ DEL MENUT	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
203	RELLOTGE DE SOL DEL MAS CAN TRULLÀS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
204	COLUMNES DE L'ARA DE L'ALTAR MAJOR DE SANT MARTÍ DE MURA	Patrimoni moble	Objecte
205	CREU DE LLEONARD	Patrimoni moble	Element urbà commemoratiu
206	BALMA DE LES PANSES	Patrimoni natural	Zones d'interès

4.2 Llistat amb ordenació tipològica

Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa	Denominació
Patrimoni immoble	Edifici	68	CASA CARRER CASTELL 1
Patrimoni immoble	Edifici	67	CASA CARRER CASTELL 10 -CA L'HERVÀS-
Patrimoni immoble	Edifici	63	CASA CARRER CASTELL 2
Patrimoni immoble	Edifici	64	CASA CARRER CASTELL 4
Patrimoni immoble	Edifici	66	CASA CARRER CASTELL 8
Patrimoni immoble	Edifici	96	CASA CARRER DE LA COSTA 8
Patrimoni immoble	Edifici	103	CASA CARRER DE LA FONT 3 -VILA I DURAN-
Patrimoni immoble	Edifici	152	CASA DE CARRER D' ALFONS SALA 9 -CAL MOLINER-
Patrimoni immoble	Edifici	59	CASA DE LA PLAÇA DE L'ESGLÉSIA 1 -AJUNTAMENT-
Patrimoni immoble	Edifici	60	CASA DE LA PLAÇA DE L'ESGLÉSIA 3 -CAN PLAÇA-
Patrimoni immoble	Edifici	94	CASA DEL CARRER NOU 49 -CAN TABOLA-
Patrimoni immoble	Edifici	1	CASTELL DE TALAMANCA
Patrimoni immoble	Edifici	4	ESGLÉSIA DE SANT ESTEVE DE VILA-RASA
Patrimoni immoble	Edifici	3	ESGLÉSIA DE SANTA MAGDALENA
Patrimoni immoble	Edifici	2	ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE TALAMANCA
Patrimoni immoble	Edifici	149	MAS CA L'ARTESÀ
Patrimoni	Edifici	50	MAS CAMP RUBÍ

Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa	Denominació
immoble			
Patrimoni immoble	Edifici	148	MAS CAN PRUNERS
Patrimoni immoble	Edifici	52	MAS CAN SELLARÉS
Patrimoni immoble	Edifici	54	MAS CAN TRULLÀS
Patrimoni immoble	Edifici	150	MAS CAN VALLS
Patrimoni immoble	Edifici	51	MAS DEL MOLÍ MENUT
Patrimoni immoble	Edifici	48	MAS EL CINGLE
Patrimoni immoble	Edifici	46	MAS ESCAIOLA
Patrimoni immoble	Edifici	53	MAS LA SERRA
Patrimoni immoble	Edifici	44	MAS LA TATGERA
Patrimoni immoble	Edifici	45	MAS LA VILA
Patrimoni immoble	Edifici	47	MAS LES GENERES
Patrimoni immoble	Edifici	147	MAS ROVELL
Patrimoni immoble	Edifici	49	MAS SANT ESTEVE
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	198	BARRACA DE VINYA (2) DE LA TINA DEL CAMÍ DE LES GENERES II
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	196	BARRACA DE VINYA (2) DE LA TINA LA SOLITÀRIA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	121	BARRACA DE VINYA AL MAS LA VILA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	120	BARRACA DE VINYA BALMA DELS GUBIANS
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	145	BARRACA DE VINYA CAMÍ PLA DEL MOLÍ
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	197	BARRACA DE VINYA DE LA TINA DEL CAMÍ DE LES GENERES II
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	200	BARRACA DE VINYA DE LA TINA DEL PLA DE LES GENERES
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	199	BARRACA DE VINYA DE LA TINA DEL SOLEI DE LES GENERES
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	194	BARRACA DE VINYA DE LA TINA LA SOLITÀRIA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	194	BARRACA DE VINYA DE LA TINA LLOBREGAT
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	57	BARRACA DE VINYA PLA DE SANTA CECÍLIA 1
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	58	BARRACA DE VINYA PLA DE SANTA CECÍLIA 2

Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa	Denominació
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	146	BARRACA DE VINYA PLA DEL MOLÍ
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	119	BARRACA DE VINYA PLANS DE LA TATGERA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	165	BARRACA DE VINYA PLANS D'EN QUIM
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	166	BARRACA DE VINYA SOLEI DE CA L'ARTESÀ
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	144	BARRACA DE VINYA SOLEI DE CAN PRUNERS
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	122	BARRACA DE VINYA ZONA SERRA DELS ALOUS 1
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	123	BARRACA DE VINYA ZONA SERRA DELS ALOUS 2
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	124	BARRACA DE VINYA ZONA SERRA DELS ALOUS 3
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	193	CAPELLA DE LA MARE DE DÉU DE LA CONCEPCIÓ
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	29	CREU DE TERME
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	30	CREU DE TERME II
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	91	FINESTRA CARRER NOU 39
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	65	FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER CASTELL 6
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	83	FINESTRAL CARRER NOU 30
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	31	FONT DE TALAMANCA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	133	FONT DEL MAS LA SERRA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	132	FONT JANET
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	167	FORN DE CALÇ D' ENTREFORCS
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	143	FORN DE CALÇ DE SANTA MAGDALENA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	141	FORN DE CALÇ DEL MAS LA VILA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	161	FORN DE PEGA AL TORRENT DE RAMONET
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	56	FORN DE PEGA DEL MAS LA VILA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	142	FORN D'OBRA DEL MAS LA SERRA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	159	FORN D'OBRA DEL MAS LA VILA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	179	FORN D'OBRA DEL MAS TATGERA
Patrimoni	Element	125	FORN D'OBRA DEL POBLE - FORNOT-

Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa	Denominació
immoble	arquitectònic		
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	160	FORNS DE CALÇ SOLEI DE CAN PRUNERS
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	55	FORNS D'OBRA DE CAN TRULLÀS
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	89	LLINDA BALCÓ DE LA CASA DEL CARRER NOU 37
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	107	LLINDA BALCÓ DE LA CASA DEL CARRER PADRÓ 11
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	99	LLINDA DE FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER RAVAL 1
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	62	LLINDA DE FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER ROSSINYOL 6
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	115	LLINDA FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER DE LA CREU 10 -CAL PUBILA-
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	116	LLINDA FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER DE LA CREU 12
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	95	LLINDA FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER NOU 47
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	108	LLINDA FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER PADRÓ 11
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	71	LLINDA PORTAL CASA DEL CARRER NOU 1 -CAN CANDI-
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	170	PEDRERA DE LA PLAÇA DELS SALDONERS
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	171	PEDRERA DE L'OBAGA DEL MAS LA SERRA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	169	PEDRERES SELLARÈS
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	84	PORTAL (1) CARRER NOU 32
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	69	PORTAL (1) CASA DEL CARRER NOU 1 -CAN CANDI-
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	85	PORTAL (2) CARRER NOU 32
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	70	PORTAL (2) CASA DEL CARRER NOU 1 -CAN CANDI-
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	102	PORTAL CAL PRAT
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	104	PORTAL CARRER ALFONS SALA 5
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	101	PORTAL CARRER ALFONS SALA 7
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	97	PORTAL CARRER DE LA COSTA 10
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	114	PORTAL CARRER DE LA CREU 10 -CAL PUBILA-
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	117	PORTAL CARRER DE LA CREU 21
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	118	PORTAL CARRER DE LA CREU 21 (2)

Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa	Denominació
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	74	PORTAL CARRER NOU 10
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	75	PORTAL CARRER NOU 20
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	76	PORTAL CARRER NOU 22
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	77	PORTAL CARRER NOU 23
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	78	PORTAL CARRER NOU 24
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	79	PORTAL CARRER NOU 25
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	80	PORTAL CARRER NOU 27
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	81	PORTAL CARRER NOU 29
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	72	PORTAL CARRER NOU 3
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	82	PORTAL CARRER NOU 30
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	86	PORTAL CARRER NOU 33
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	87	PORTAL CARRER NOU 35
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	88	PORTAL CARRER NOU 37
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	90	PORTAL CARRER NOU 39
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	92	PORTAL CARRER NOU 41
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	93	PORTAL CARRER NOU 43
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	73	PORTAL CARRER NOU 6
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	106	PORTAL CARRER PADRÓ 13 -CAL TINUS-
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	105	PORTAL CARRER PADRÓ 32
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	112	PORTAL CARRER PADRÓ 5
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	111	PORTAL CARRER PADRÓ 7
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	110	PORTAL CARRER PADRÓ 9
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	100	PORTAL CARRER RAVAL 27
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	98	PORTAL CARRER RAVAL 7
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	61	PORTAL CASA CARRER ROSSINYOL 6
Patrimoni	Element	162	POU MAS LA VILA 1

Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa	Denominació
immoble	arquitectònic		
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	163	POU MAS LA VILA 2
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	203	RELLOTGE DE SOL DEL MAS CAN TRULLÀS
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	202	RELLOTGE DE SOL DEL MAS DEL MOLÍ MENUT
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	42	SÍNIA DE CAN MARIANO
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	41	SÍNIA DE CAN PRUNERS
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	43	SÍNIA DE CAN VALLS
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	40	SÍNIA DEL CAMÍ RAL
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	139	SÍNIA DEL MAS LA SERRA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	138	SÍNIA DEL MAS TATGERA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	156	TINA CAN PRUNERS
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	13	TINA DEL CAMÍ DE LES GENERES I
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	14	TINA DEL CAMÍ DE LES GENERES II
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	15	TINA DEL PLA DE LES GENERES
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	12	TINA DEL SOLEI DE LES GENERES
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	113	TINA ENTRE CARRER PADRÓ I CARRER NOU
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	10	TINA LA SOLITÀRIA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	11	TINA LA TRANSFORMADA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	9	TINA LLOBREGAT
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	17	TINES DE CA N'ESCAIOLA
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	16	TINES DEL MAS SANT ESTEVE
Patrimoni immoble	Element arquitectònic	8	TINES DELS TRES SALTS O CASA DE LES TINES
Patrimoni immoble	Jaciment	5	CAPELLA DE SANTA CECÍLIA
Patrimoni immoble	Jaciment	6	JACIMENT IBÈRIC DEL PUIG CASTELLAR
Patrimoni immoble	Jaciment	186	MAS DONZELL
Patrimoni immoble	Jaciment	201	TOMBES ANTROPOMÒRFIQUES DEL CASTELL DE TALAMANCA

Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa	Denominació
Patrimoni immoble	Jaciment	7	TOMBES ANTROPOMÒRFIQUES DEL MAS LA VILA
Patrimoni immoble	Obra civil	130	ANTIC CAMÍ TALAMANCA-NAVARCLES
Patrimoni immoble	Obra civil	157	ANTIC CAMÍ TALAMANCA-ROCAFORT
Patrimoni immoble	Obra civil	158	ANTIC CAMÍ TALAMANCA-SANT LLORENÇ SAVALL
Patrimoni immoble	Obra civil	39	CAMÍ RAL BARCELONA-BERGA
Patrimoni immoble	Obra civil	191	FITA DE TERME TALAMANCA-CALDERS Nº 9
Patrimoni immoble	Obra civil	187	FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 1
Patrimoni immoble	Obra civil	188	FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 2
Patrimoni immoble	Obra civil	189	FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 3
Patrimoni immoble	Obra civil	190	FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 4
Patrimoni immoble	Obra civil	192	FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 5
Patrimoni immoble	Obra civil	181	PONT RIERA DE TALAMANCA
Patrimoni immoble	Obra civil	173	RESCLOSA DE CAN PRUNERS
Patrimoni immoble	Obra civil	174	RESCLOSA DEL MOLÍ MENUT
Patrimoni immoble	Obra civil	168	SERRADORA DEL MAS LA VILA
Patrimoni moble	Element urbà	205	CREU DE LLEONARD
Patrimoni moble	Element urbà	33	FONT DE LA PLAÇA DE L'ERA DE LA CREU
Patrimoni moble	Element urbà	32	FONT DE LA PLAÇA DEL CEMENTIRI
Patrimoni moble	Element urbà	140	FONT DEL CLUB
Patrimoni moble	Element urbà	131	FONT PLAÇA DEL RAVAL
Patrimoni moble	Objecte	204	COLUMNES DE L'ARA DE L'ALTAR MAJOR DE SANT MARTÍ DE MURA
Patrimoni moble	Objecte	28	CREU PROCESSIONAL
Patrimoni moble	Objecte	155	FRAGMENTS SEPULCRALS
Patrimoni moble	Objecte	19	SARCÒFAG DE BERENGUER DE TALAMANCA
Patrimoni moble	Objecte	18	SARCÒFAG DE BERNAT DE TALAMANCA
Patrimoni	Col·lecció	178	COL·LECCIÓ DE FOTOS DE MARIA TERESA

Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa	Denominació
moble			HUGUET
Patrimoni documental	Fons imatges	164	FONS ARXIU FOTOGRÀFIC SPAL
Patrimoni documental	Fons imatges	184	FONS D'IMATGES DE L'ARXIU GAVÍN
Patrimoni documental	Fons documental	23	FONS DOCUMENTAL DE LA PARRÒQUIA DE SANTA MARIA DE TALAMANCA
Patrimoni documental	Fons documental	24	FONS DOCUMENTAL DE L'ARXIU ADMINISTRATIU DE L'AJUNTAMENT DE TALAMANCA
Patrimoni documental	Fons documental	22	FONS DOCUMENTAL DE L'ARXIU EPISCOPAL DE VIC
Patrimoni documental	Fons documental	25	FONS DOCUMENTAL DE L'ARXIU HISTÒRIC COMARCAL DE MANRESA
Patrimoni documental	Fons documental	126	FONS DOCUMENTAL DE L'INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA
Patrimoni documental	Fons documental	21	GOIGS DE LA VERGE I MÀRTIR SANTA CECÍLIA
Patrimoni documental	Fons documental	20	GOIGS DEL GLORIÓS PROTOMÀRTIR SANT ESTEVE
Patrimoni documental	Fons bibliogràfic	35	AUCA DE TALAMANCA
Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	180	FESTA DEL TERME
Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	185	FESTA MAJOR
Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	183	TROBADA DE PUNTAIRES
Patrimoni immaterial	Tècniques artesanals	36	BACALLÀ A LA TALAMANQUINA
Patrimoni immaterial	Tradició oral	182	DITA SOBRE TALAMANCA
Patrimoni immaterial	Tradició oral	27	LLEGENDA DE L'ESGLÉSIA DE SANTA MAGDALENA
Patrimoni immaterial	Tradició oral	26	LLEGENDA DELS TRES SALTS
Patrimoni natural	Zones d'interès	206	BALMA DE LES PANSES
Patrimoni natural	Zones d'interès	154	BALMA DE ROCAGIBERTA
Patrimoni natural	Zones d'interès	134	BALMA DELS GUBIANS
Patrimoni natural	Zones d'interès	136	CANALS DEL SINGLA
Patrimoni natural	Zones d'interès	137	COLLET DE LA PORTELLA
Patrimoni natural	Zones d'interès	177	COLLET DE LLIGABOSSES
Patrimoni natural	Zones d'interès	38	ELS TRES SALTS O ULLS DEL LLOBREGAT
Patrimoni natural	Zones d'interès	127	FONT DE LA MOSQUERA

Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa	Denominació
Patrimoni natural	Zones d'interès	172	FONT DE L'OBAGA DE LA MASIA EL CINGLE
Patrimoni natural	Zones d'interès	133	FONT DEL MAS LA SERRA
Patrimoni natural	Zones d'interès	175	FONT DELS BURJONS
Patrimoni natural	Zones d'interès	128	FONT DELS PETS
Patrimoni natural	Zones d'interès	109	FONT FERRO
Patrimoni natural	Zones d'interès	129	FONT FREDA
Patrimoni natural	Zones d'interès	132	FONT JANET
Patrimoni natural	Zones d'interès	176	PARC NATURAL DE SANT LLORENÇ DEL MUNT I L'OBAC
Patrimoni natural	Zones d'interès	151	PLA DEL BALÇ
Patrimoni natural	Zones d'interès	153	PLANS DE LA MUSARRA
Patrimoni natural	Zones d'interès	37	RIERA DE TALAMANCA
Patrimoni natural	Espècimens botànics	34	NEGUNDO DE LA FONT
Patrimoni natural	Espècimens botànics	135	ROURE DE LA QUINTANA

4.3 Llistat amb ordenació onomàstica

Denominació	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
ANTIC CAMÍ TALAMANCA-NAVARCLES	Patrimoni immoble	Obra civil	130
ANTIC CAMÍ TALAMANCA-ROCAFORT	Patrimoni immoble	Obra civil	157
ANTIC CAMÍ TALAMANCA-SANT LLORENÇ SAVALL	Patrimoni immoble	Obra civil	158
AUCA DE TALAMANCA	Patrimoni documental	Fons bibliogràfic	35
BACALLÀ A LA TALAMANQUINA	Patrimoni immaterial	Tècniques artesanals	36
BALMA DE LES PANSES	Patrimoni natural	Zones d'interès	206
BALMA DE ROCAGIBERTA	Patrimoni natural	Zones d'interès	154
BALMA DELS GUBIANS	Patrimoni natural	Zones d'interès	134
BARRACA DE VINYA (2) DE LA TINA DEL CAMÍ DE LES GENERES II	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	198

Denominació	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
BARRACA DE VINYA (2) DE LA TINA LA SOLITÀRIA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	196
BARRACA DE VINYA AL MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	121
BARRACA DE VINYA BALMA DELS GUBIANS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	120
BARRACA DE VINYA CAMÍ PLA DEL MOLÍ	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	145
BARRACA DE VINYA DE LA TINA DEL CAMÍ DE LES GENERES II	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	197
BARRACA DE VINYA DE LA TINA DEL PLA DE LES GENERES	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	200
BARRACA DE VINYA DE LA TINA DEL SOLEI DE LES GENERES	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	199
BARRACA DE VINYA DE LA TINA LA SOLITÀRIA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	195
BARRACA DE VINYA DE LA TINA LLOBREGAT	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	194
BARRACA DE VINYA PLA DE SANTA CECÍLIA 1	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	57
BARRACA DE VINYA PLA DE SANTA CECÍLIA 2	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	58
BARRACA DE VINYA PLA DEL MOLÍ	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	146
BARRACA DE VINYA PLANS DE LA TATGERA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	119
BARRACA DE VINYA PLANS D'EN QUIM	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	165
BARRACA DE VINYA SOLEI DE CA L'ARTESÀ	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	166
BARRACA DE VINYA SOLEI DE CAN PRUNERS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	144
BARRACA DE VINYA ZONA SERRA DELS ALOUS 1	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	122
BARRACA DE VINYA ZONA SERRA DELS ALOUS 2	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	123
BARRACA DE VINYA ZONA SERRA DELS ALOUS 3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	124
CAMÍ RAL BARCELONA-BERGA	Patrimoni immoble	Obra civil	39
CANALS DEL SINGLA	Patrimoni natural	Zones d’interès	136
CAPELLA DE LA MARE DE DÉU DE LA CONCEPCIÓ	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	193
CAPELLA DE SANTA CECÍLIA	Patrimoni immoble	Jaciment	5

Denominació	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
CASA CARRER CASTELL 1	Patrimoni immoble	Edifici	68
CASA CARRER CASTELL 10 -CA L'HERVÀS-	Patrimoni immoble	Edifici	67
CASA CARRER CASTELL 2	Patrimoni immoble	Edifici	63
CASA CARRER CASTELL 4	Patrimoni immoble	Edifici	64
CASA CARRER CASTELL 8	Patrimoni immoble	Edifici	66
CASA CARRER DE LA COSTA 8	Patrimoni immoble	Edifici	96
CASA CARRER DE LA FONT 3 -VILA I DURAN-	Patrimoni immoble	Edifici	103
CASA DE CARRER D' ALFONS SALA 9 -CAL MOLINER-	Patrimoni immoble	Edifici	152
CASA DE LA PLAÇA DE L'ESGLÉSIA 1 -AJUNTAMENT-	Patrimoni immoble	Edifici	59
CASA DE LA PLAÇA DE L'ESGLÉSIA 3 -CAN PLAÇA-	Patrimoni immoble	Edifici	60
CASA DEL CARRER NOU 49 -CAN TABOLA-	Patrimoni immoble	Edifici	94
CASTELL DE TALAMANCA	Patrimoni immoble	Edifici	1
COL·LECCIÓ DE FOTOS DE MARIA TERESA HUGUET	Patrimoni moble	Col·lecció	178
COLLET DE LA PORTELLA	Patrimoni natural	Zones d’interès	137
COLLET DE LLIGABOSSES	Patrimoni natural	Zones d’interès	177
COLUMNES DE L'ARA DE L'ALTAR MAJOR DE SANT MARTÍ DE MURA	Patrimoni moble	Objecte	204
CREU DE LLEONARD	Patrimoni moble	Element urbà commemoratiu	205
CREU DE TERME	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	29
CREU DE TERME II	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	30
CREU PROCESSIONAL	Patrimoni moble	Objecte	28
DITA SOBRE TALAMANCA	Patrimoni immaterial	Tradició oral	182
ELS TRES SALTS O ULLS DEL LLOBREGAT	Patrimoni natural	Zones d’interès	38
ESGLÉSIA DE SANT ESTEVE DE VILA-RASA	Patrimoni immoble	Edifici	4
ESGLÉSIA DE SANTA MAGDALENA	Patrimoni immoble	Edifici	3
ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE TALAMANCA	Patrimoni immoble	Edifici	2
FESTA DEL TERME	Patrimoni	Manifestacions	180

Denominació	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
	immaterial	festives	
FESTA MAJOR	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	185
FINESTRA CARRER NOU 39	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	91
FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER CASTELL 6	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	65
FINESTRAL CARRER NOU 30	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	83
FITA DE TERME TALAMANCA-CALDERS Nº 9	Patrimoni immoble	Obra civil	191
FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 1	Patrimoni immoble	Obra civil	187
FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 2	Patrimoni immoble	Obra civil	188
FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 3	Patrimoni immoble	Obra civil	189
FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 4	Patrimoni immoble	Obra civil	190
FITA DE TERME TALAMANCA-MONISTROL DE CALDERS Nº 5	Patrimoni immoble	Obra civil	192
FONS ARXIU FOTOGRÀFIC SPAL	Patrimoni documental	Fons imatges	164
FONS D'IMATGES DE L'ARXIU GAVÍN	Patrimoni documental	Fons imatges	184
FONS DOCUMENTAL DE LA PARRÒQUIA DE SANTA MARIA DE TALAMANCA	Patrimoni documental	Fons documental	23
FONS DOCUMENTAL DE L'ARXIU ADMINISTRATIU DE L'AJUNTAMENT DE TALAMANCA	Patrimoni documental	Fons documental	24
FONS DOCUMENTAL DE L'ARXIU EPISCOPAL DE VIC	Patrimoni documental	Fons documental	22
FONS DOCUMENTAL DE L'ARXIU HISTÒRIC COMARCAL DE MANRESA	Patrimoni documental	Fons documental	25
FONS DOCUMENTAL DE L'INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA	Patrimoni documental	Fons documental	126
FONT DE LA MOSQUERA	Patrimoni natural	Zones d’interès	127
FONT DE LA PLAÇA DE L'ERA DE LA CREU	Patrimoni moble	Element urbà	33
FONT DE LA PLAÇA DEL CEMENTIRI	Patrimoni moble	Element urbà	32
FONT DE L'OBAGA DE LA MASIA EL CINGLE	Patrimoni natural	Zones d’interès	172
FONT DE TALAMANCA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	31
FONT DEL CLUB	Patrimoni moble	Element urbà	140
FONT DEL MAS LA SERRA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	133
FONT DELS BURJONS	Patrimoni	Zones d’interès	175

Denominació	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
	natural		
FONT DELS PETS	Patrimoni natural	Zones d'interès	128
FONT FERRO	Patrimoni natural	Zones d'interès	109
FONT FREDA	Patrimoni natural	Zones d'interès	129
FONT JANET	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	132
FONT PLAÇA DEL RAVAL	Patrimoni moble	Element urbà	131
FORN DE CALÇ D' ENTREFORCS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	167
FORN DE CALÇ DE SANTA MAGDALENA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	143
FORN DE CALÇ DEL MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	141
FORN DE PEGA AL TORRENT DE RAMONET	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	161
FORN DE PEGA DEL MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	56
FORN D'OBRA DEL MAS LA SERRA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	142
FORN D'OBRA DEL MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	159
FORN D'OBRA DEL MAS TATGERA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	179
FORN D'OBRA DEL POBLE - FORNOT-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	125
FORNS DE CALÇ SOLEI DE CAN PRUNERS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	160
FORNS D'OBRA DE CAN TRULLÀS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	55
FRAGMENTS SEPULCRALS	Patrimoni moble	Objecte	155
GOIGS DE LA VERGE I MÀRTIR SANTA CECÍLIA	Patrimoni documental	Fons documental	21
GOIGS DEL GLORIÓS PROTOMÀRTIR SANT ESTEVE	Patrimoni documental	Fons documental	20
JACIMENT IBÈRIC DEL PUIG CASTELLAR	Patrimoni immoble	Jaciment	6
LLEGENDA DE L'ESGLÉSIA DE SANTA MAGDALENA	Patrimoni immaterial	Tradició oral	27
LLEGENDA DELS TRES SALTS	Patrimoni immaterial	Tradició oral	26
LLINDA BALCÓ DE LA CASA DEL CARRER NOU 37	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	89
LLINDA BALCÓ DE LA CASA DEL CARRER PADRÓ 11	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	107
LLINDA DE FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER RAVAL 1	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	99

Denominació	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
LLINDA DE FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER ROSSINYOL 6	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	62
LLINDA FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER DE LA CREU 10 -CAL PUBILA-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	115
LLINDA FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER DE LA CREU 12	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	116
LLINDA FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER NOU 47	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	95
LLINDA FINESTRA DE LA CASA DEL CARRER PADRÓ 11	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	108
LLINDA PORTAL CASA DEL CARRER NOU 1 -CAN CANDI-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	71
MAS CA L'ARTESÀ	Patrimoni immoble	Edifici	149
MAS CAMP RUBÍ	Patrimoni immoble	Edifici	50
MAS CAN PRUNERS	Patrimoni immoble	Edifici	148
MAS CAN SELLARÉS	Patrimoni immoble	Edifici	52
MAS CAN TRULLÀS	Patrimoni immoble	Edifici	54
MAS CAN VALLS	Patrimoni immoble	Edifici	150
MAS DEL MOLÍ MENUT	Patrimoni immoble	Edifici	51
MAS DONZELL	Patrimoni immoble	Jaciment	186
MAS EL CINGLE	Patrimoni immoble	Edifici	48
MAS ESCAIOLA	Patrimoni immoble	Edifici	46
MAS LA SERRA	Patrimoni immoble	Edifici	53
MAS LA TATGERA	Patrimoni immoble	Edifici	44
MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Edifici	45
MAS LES GENERES	Patrimoni immoble	Edifici	47
MAS ROVELL	Patrimoni immoble	Edifici	147
MAS SANT ESTEVE	Patrimoni immoble	Edifici	49
NEGUNDO DE LA FONT	Patrimoni natural	Espècimens botànics	34
PARC NATURAL DE SANT LLORENÇ DEL MUNT I L'OBAC	Patrimoni natural	Zones d’interès	176
PEDRERA DE LA PLAÇA DELS SALDONERS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	170
PEDRERA DE L'OBAGA DEL MAS LA SERRA	Patrimoni	Element	171

Denominació	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
	immoble	arquitectònic	
PEDRERES SELLARÈS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	169
PLA DEL BALÇ	Patrimoni natural	Zones d'interès	151
PLANS DE LA MUSARRA	Patrimoni natural	Zones d'interès	153
PONT RIERA DE TALAMANCA	Patrimoni immoble	Obra civil	181
PORTAL (1) CARRER NOU 32	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	84
PORTAL (1) CASA DEL CARRER NOU 1 -CAN CANDI-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	69
PORTAL (2) CARRER NOU 32	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	85
PORTAL (2) CASA DEL CARRER NOU 1 -CAN CANDI-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	70
PORTAL CAL PRAT	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	102
PORTAL CARRER ALFONS SALA 5	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	104
PORTAL CARRER ALFONS SALA 7	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	101
PORTAL CARRER DE LA COSTA 10	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	97
PORTAL CARRER DE LA CREU 10 -CAL PUBILA-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	114
PORTAL CARRER DE LA CREU 21	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	117
PORTAL CARRER DE LA CREU 21 (2)	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	118
PORTAL CARRER NOU 10	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	74
PORTAL CARRER NOU 20	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	75
PORTAL CARRER NOU 22	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	76
PORTAL CARRER NOU 23	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	77
PORTAL CARRER NOU 24	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	78
PORTAL CARRER NOU 25	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	79
PORTAL CARRER NOU 27	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	80
PORTAL CARRER NOU 29	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	81
PORTAL CARRER NOU 3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	72
PORTAL CARRER NOU 30	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	82

Denominació	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
PORTAL CARRER NOU 33	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	86
PORTAL CARRER NOU 35	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	87
PORTAL CARRER NOU 37	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	88
PORTAL CARRER NOU 39	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	90
PORTAL CARRER NOU 41	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	92
PORTAL CARRER NOU 43	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	93
PORTAL CARRER NOU 6	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	73
PORTAL CARRER PADRÓ 13 -CAL TINUS-	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	106
PORTAL CARRER PADRÓ 32	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	105
PORTAL CARRER PADRÓ 5	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	112
PORTAL CARRER PADRÓ 7	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	111
PORTAL CARRER PADRÓ 9	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	110
PORTAL CARRER RAVAL 27	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	100
PORTAL CARRER RAVAL 7	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	98
PORTAL CASA CARRER ROSSINYOL 6	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	61
POU MAS LA VILA 1	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	162
POU MAS LA VILA 2	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	163
RELLOTGE DE SOL DEL MAS CAN TRULLÀS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	203
RELLOTGE DE SOL DEL MAS MOLÍ DEL MENUT	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	202
RESCLOSA DE CAN PRUNERS	Patrimoni immoble	Obra civil	173
RESCLOSA DEL MOLÍ MENUT	Patrimoni immoble	Obra civil	174
RIERA DE TALAMANCA	Patrimoni natural	Zones d'interès	37
ROURE DE LA QUINTANA	Patrimoni natural	Espècimens botànics	135
SARCÒFAG DE BERENGUER DE TALAMANCA	Patrimoni moble	Objecte	19
SARCÒFAG DE BERNAT DE TALAMANCA	Patrimoni moble	Objecte	18
SERRADORA DEL MAS LA VILA	Patrimoni	Obra civil	168

Denominació	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
	immoble		
SÍNIA DE CAN MARIANO	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	42
SÍNIA DE CAN PRUNERS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	41
SÍNIA DE CAN VALLS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	43
SÍNIA DEL CAMÍ RAL	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	40
SÍNIA DEL MAS LA SERRA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	139
SÍNIA DEL MAS TATGERA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	138
TINA CAN PRUNERS	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	156
TINA DEL CAMÍ DE LES GENERES I	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	13
TINA DEL CAMÍ DE LES GENERES II	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	14
TINA DEL PLA DE LES GENERES	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	15
TINA DEL SOLEI DE LES GENERES	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	12
TINA ENTRE CARRER PADRÓ I CARRER NOU	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	113
TINA LA SOLITÀRIA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	10
TINA LA TRANSFORMADA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	11
TINA LLOBREGAT	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	9
TINES DE CA N'ESCAIOLA	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	17
TINES DEL MAS SANT ESTEVE	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	16
TINES DELS TRES SALTS O CASA DE LES TINES	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	8
TOMBES ANTROPOMÒRFIQUES DEL CASTELL DE TALAMANCA	Patrimoni immoble	Jaciment	201
TOMBES ANTROPOMÒRFIQUES DEL MAS LA VILA	Patrimoni immoble	Jaciment	7
TROBADA DE PUNTAIRES	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	183

5. LLISTAT D'ELEMENTS NO FITXATS

Com ja s'ha explicat al parlar dels criteris de selecció, no tots els elements que es van trobar van ser inclosos al Mapa de Patrimoni. A més a més, aquest ha anat creixent i disminuint a mida que avançava el treball de camp, de tal manera que es van obrir moltes fitxes de possibles elements que després van ser eliminades per ser elements que potser no tenen prou valor o prou significació o la seva informació va ser englobada dins d'una altra fitxa de conjunt.

Aquest capítol permet descartar-los sense perdre la informació recollida, alhora que permet ser més selectiu a l'hora d'establir quins elements s'inclouen al Mapa de Patrimoni. Es presenta a continuació una relació dels elements que no han estat fitxats classificats segons la seva tipologia:

Edificis (1.1)

Al següent llistat hi apareixen el nom dels masos que consten al catàleg de masies[2] de l'Ajuntament de Talamanca però que no han estat inclosos al Mapa de Patrimoni Cultural, doncs no presenten un clar interès històric i/o arquitectònic. S'ha apuntat tant la informació recollida al mateix catàleg com al llibre del documentalista Miquel Ballbè[3] .

Mas del Alous

Segle XVI
Enderrocat
X: 411581
Y: 4621644

Sobre una bona part de les restes del mas s'aixecà una construcció de formigó armat. A part d'aquesta construcció resta una barraca de vinya i un cobert, així com els marges que delimitaven l'era. També apareix la bassa, molt transformada.

[2] VILANOVA, Antoni; MOYA, Susanna (2006). Catàleg de masies i altres elements arquitectònics en sòl no urbanitzable del municipi de Talamanca (Bages).
[3] BALLBÈ, Miquel (1997). Les cases de pagès de Talamanca. Ajuntament de Talamanca, Moià.

El documentalista Miquel Ballbè, al seu llibre 'Les cases de pagès de Talamanca', ens aporta dues notícies històriques:

1523 – Pere Vidal i Oliveres, pagès del terme de Viladecavalls, diu que posseeix en el terme de la parròquia de Santa Maria de Talamanca tot aquell mas anomenat de l'Olou, que és situat entre el mas Tatger i la Quintana. L'any que hem indicat és el de l'establiment fet per en Planella, senyor del castell i de tot el terme de Talamanca.

1658 – En la delimitació de les propietats del mas Tatger feta aquest any, que figura en el capbreu de Joan Serra, també hi trobem esmentat el nom d'aquest mas quan diu que: "… frontejant amb el Puigmajor de Viladecavalls i torna a trencar serrat avall termenant amb el mas Olou, de dit Oliveres, fins a una punta de la singlera grosa que hi ha…".

Mas Bassot

Segle XVIII-XIX
Bon estat
Segona residència
X: 415252
Y: 4620919

La denominació de "Bassot" pot derivar de la presència d'una bassa natural a pocs metres de la casa. Els documents antics no ens parlen mai del mas Bassot, com tampoc de la casa de cal Sastre, situada, paret per paret, al costat d'aquella. Sabem que molt antigament, segurament a finals del segle XIX, formaven una mateixa heretat familiar, i que per causes que no coneixem fou dividida en dues. Els únics documents que es coneixen són una escriptura del 1960, relativa a la venta del mas Bassot, en el que resulta que en aquell moment la propietat disposava d'una casa de planta baixa i dos pisos junt amb un hort contigu i alguns terrenys de regadius, de cultiu de blat. Miquel Ballbè ens parla d'unes obres de reconstrucció "de certa importància", com la de la teulada que també va ser posada a una altura major per permetre el canvi de destinació d'ús d'aquest pis de graner a habitació, amb la creació d'altres cambres. Un altre canvi d'ús va ser el de l'antiga tina, ara una petita bodega a la planta baixa i una sala de lectura a la planta situada al nivell de l'entrada. Al contrari, es conserven el celler original i l'antic forn per coure el pa -inclosos els estris.
S'ha produït una important rehabilitació i adequació de la casa a les noves necessitats. L'entrada principal es troba a la façana nord-est del cos central.

Mas Calderó

Segle XVII-XVIII
Enderrocat
X: 407370
Y: 4620065

Del cos principal del mas només en queden les restes dels murs perimetrals, no queden restes de la coberta ni de la distribució interior. Aquestes restes ens serveixen per localitzar l'emplaçament del mas i constatar la seva existència. Tot i així, per les traces que resten en el territori es pot determinar l'abast de la planta i les seves dimensions originals, que s'estimen en 38 m2.

El documentalista Miquel Ballbè apunta que en el capbreu en poder de Joan Serra (A.H.C.M.) de l'any 1658, hi llegim que traspassat en Joan Generes, els seus hereus, menors d'edat, tenen com a tutors Salvador Prat i Joan polar, ambdós pagesos. Són aquests qui fan la declaració de les propietats davant d'en Joan Serra en nom dels esmentats hereus. Expliquen els límits de la propietat del mas Generes i, al mateix temps, declaren que la pairalia tenia adherits els masos de l'Espluga, de Canoval i de Calderó. Com que aquests tres masos ja formaven part de la propietat i eren integrats en les terres del mas Generes, no donen cap mena de detall que pugui servir per a localitzar-los.

Mas Castellà

Segle XVII
Enderrocat
X: 413750
Y: 4620800

Del cos principal del mas només en queden les restes dels murs perimetrals i poca cosa més, no queden restes de la coberta ni de la distribució interior. Aquests ens serveixen per localitzar l'emplaçament del mas i constatar la seva existència. Tot i així, per les traces que resten en el territori es pot determinar l'abast de la planta i les seves dimensions originals, que s'estimen en 150 m2. Segurament es tractava d'un mas de dos cossos, amb parets exteriors menys gruixudes però amb murs portants interiors a totes les plantes. Segurament disposava de dues crugies o tramades, en una de les quals s'hi ubicava la cuina-menjador i el distribuïdor. Aquestes construccions, com la que ens ocupa, tenien unes dimensions en planta suficients per incloure al seu interior més d'un espai per cada nivell. Aquesta tipologia, de finals del segle XIV, es perllonga fins el segle XVII i, fins i tot, el XVIII.

Miquel Ballbè sols apunta una notícia històrica':

1594 – '... Dn. Magi de Planella, senyor del castell i del terme de Talamanca... de nou estableixo a vosaltres, Valentí Vila i Rafel Vila i llurs fills, perpètuament, ... tota la propietat del mas Vila, habitat i afocat per vosaltres i la vostra família. També tots els masos units al mas Vila i anomenats: mas Cosco, mas de la Torra i mas Castellar...'.

Cobert del Sellarès

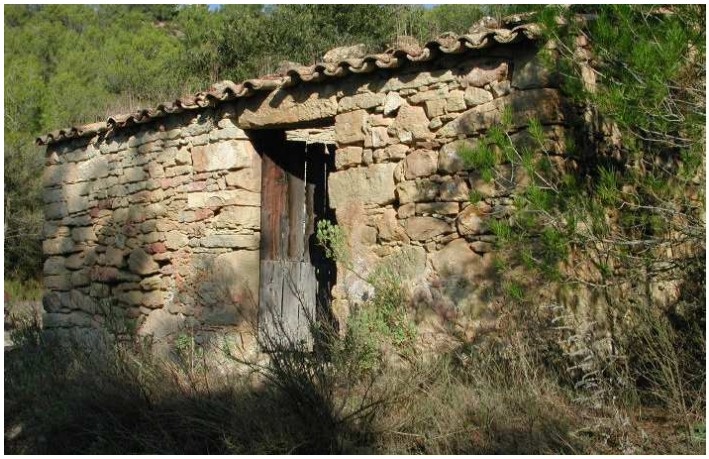

Segle XVIII-XIX
Mal estat de conservació
X: 416437
Y: 4621749

Segons un estudi de documentació recent, sembla que es troba ubicat al mateix indret que un antic mas homònim del que ja no en queda cap resta. Tot fa pensar que inicialment es desenvolupà com un cobert per emmagatzemar estris del camp o acollir bestiar, vinculat a algun dels masos veïns. Construcció de planta rectangular d'un sol nivell amb coberta inclinada a una aigua de teula àrab amb el carener paral·lel a la façana on hi ha l'accés. De la coberta només en resten les teules perimetrals recolzades sobre els murs de pedra i algun cap de biga encastat en el mur que ens permet saber que estaven disposades en perpendicular al sentit de l'aigua. L'obertura de l'accés es composa per una llinda de pedra d'una sola peça i grans pedres carejades als brancals. Les altres obertures són petites finestres quadrades disposades en les dues façanes laterals.

Ca la Felipa

Segle XIX
Enderrocat
X: 412022
Y:4619226

No ens consten dades però és probable que el mas disposés de planta baixa, un pis i les golfes. Segurament s'abandonaria a començaments del segle XX quan la fil·loxera havia fet estralls als cultius de la vinya d'aquesta contrada. Es fan palesos els forats als murs que sostenien les bigues de fusta. Els murs no són pas de pedra seca sinó amorterats amb calç. Segurament es tractava d'un mas de tres cossos, amb sala central al pis, amb obertura sobre l'entrada de la planta baixa creant un eix de simetria a la façana principal com fou característic en aquesta precisa tipologia de mas bastida al llarg dels segles XVIII i XIX.

La Gubiana

Segle XIX
Restaurat
X: 415347
Y: 4621154

Actualment les dues construccions de la Gubiana estan del tot rehabilitades i adequades a les condicions que requereix l'ús residencial i agrícola. El cobert que forma el mas és de planta rectangular, d'un sol nivell, amb la coberta a dues aigües i els murs de pedra.

Cal Jepet

Segle XVIII-XIX
Bon estat
Segona residència
X: 409875
Y: 4620136

El documentalista Miquel Ballbè no pot aportar cap mena de documentació que ens parli del mas. Possiblement va tenir un altre topònim.

Sembla que es tracta d'una antiga masoveria vinculada al Mas de Sant Esteve, raó per la qual mantenen una estreta vinculació familiar les dues propietats i són regentades pels dos germans hereus de la família. L'actual propietari ens parla de la presència d'una sínia que portava l'aigua de la riera de Mura fins els horts que envolten la masia de Cal Jepet. Malauradament no en queden restes de la mateixa o estan cobertes per la vegetació. La propietat pertany actualment a Esteve Plans. El mas, per la seva proximitat a la riera de Mura, va patir els efectes de l'aiguat de 1962, amb inundació del soterrani i de la planta baixa.
És una construcció senzilla de pedra amb les façanes arrebossades. La planta és aproximadament quadrada i disposa de dos nivells principals: planta baixa i pis, més un soterrani on hi havia l'antic celler i el rebost. Cap a l'est i adossat al cos del mas principal es troba el paller amb un únic cobert. La composició de la coberta principal és a dues aigües. Interiorment la distribució original ha estat, en part, transformada per acollir més habitacions, estances i serveis que el Mas avui disposa, encara que en un estat deficient per la manca d'ocupació en els darrers anys. Tot i així les parets estructurals i alguns espais s'han mantingut, com el soterrani que acollia l'antic celler i el rebost.

Casa Martina

Segle XVIII
Enderrocat
X: 414550
Y: 4619950

No ens consten dades sobre la seva constitució i formació. Del cos principal del mas només en queden les restes dels murs perimetrals i poca cosa més, no queden restes de la coberta ni de la distribució interior. Aquests ens serveixen per localitzar l'emplaçament del mas i constatar la seva existència.

Cal Sastre

Segle XVIII-XIX
Bon estat
Segona residència
X: 415280
Y: 5620926

Antigament, Cal Sastre i el mas Bassot formaven una mateixa propietat, tot i que les dues cases eren habitades per diferents famílies. A finals del segle XIX, l'any 1890, per motius familiars, cada casa es va convertir en una propietat. De la construcció de la casa, cal destacar-ne la portalada de pedra carejada. També hi destaca un finestral amb llinda que té gravada una data, 17… No sabem si correspon a la construcció de la casa o és conseqüència d'una posterior reconstrucció.

Can Tinoi

Segle XIX
Enderrocat
X: 412151
Y: 4619076

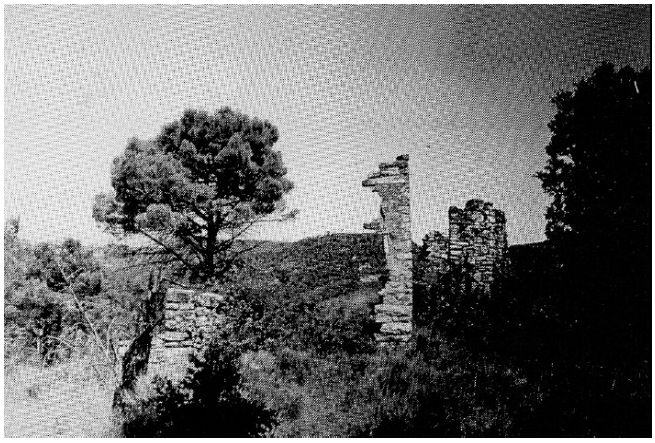

Aquesta casa fou bastida a mitjans del segle XIX, en època semblant a la de ca l'Artesà i de ca la Felipa, que són les més properes al mas Tinoi. Els murs exteriors de la casa són fets de pedruscall, amb l'excepció dels marcs de les finestres i la llinda de la porta d'entrada. Sembla que antigament la casa tenia quatre cossos, tots ells de construcció molt senzilla i mancats de pedres picades. La tina circular encara es manté dempeus, però sembla d'una construcció molt pobre, ja que al seu interior no hi ha els clàssics rajols vermells que normalment podem veure en totes les tines.

La Torre (la Vila)

Segle XVIII
Enderrocat
X: 412432
Y: 4620205

Del cos principal del mas només en queden les restes dels murs perimetrals i poca cosa més, no queden restes de la coberta ni de la distribució interior. Aquests ens serveixen per localitzar l'emplaçament del mas i constatar la seva existència.

El Vilar

Segle XVIII
Enderrocat
X: 412500
Y: 4618625

Del cos principal del mas només en queden les restes dels murs perimetrals i poca cosa més, no queden restes de la coberta ni de la distribució interior. Aquests ens serveixen per localitzar l'emplaçament del mas i constatar la seva existència.

Elements arquitectònics (1.3)

Forns de calç de can Escaiola

No s'inclouen Mapa de Patrimoni perquè no s'han pogut localitzar. Segons el catàleg de masies del terme, realitzat per l'Ajuntament de Talamanca, hi ha anotat la presència de dos forns de calç a migdia del mas, als peus del torrent.

Bassa d'en Cardona

No s'inclou al Mapa de Patrimoni per la poca rellevància patrimonial i per el mal estat de conservació en que es troba. Es tracta d'una antiga bassa tot just a ponent del poble que l'Ajuntament vol adequar per tal de recuperar-la com a espai d'interès natural i zona de lleure. Avui està seca i plena d'arbusts.

Mina d'aigua del mas Rovell

Element que no s'ha inclòs al Mapa de Patrimoni perquè no s'ha pogut localitzar, doncs l'emplaçament on les fonts orals diuen que es troba, està avui completament cobert de vegetació. Passat el mas Rovell, seguim uns metres pel mateix camí que marxa a ponent fins arribar en una petita esplanada on s'ha de trobar la mina, que sembla que presenta una entrada amb volta de pedra.

Mina d'aigua del mas el Cingle

Element que no s'ha inclòs al Mapa de Patrimoni perquè no s'ha pogut localitzar, doncs avui queda amagada per l'espessa vegetació de la zona. A migdia del mas el Cingle s'hi troba aquesta surgència per proveir la casa mitjançant dipòsits.

Estructures de combustió en pedra seca

En un marge de pedra seca que trobem a pocs metres de la pista forestal que ens porta de can Pruners a ca l'Artesà, paral·lel al torrent del Güell, observem dues petites cavitats reforçades amb argamassa que presenten el seu interior fumat i que contenen restes de cendres. Presenten cadascuna una prima llinda recolzada damunt dos blocs de pedra disposats en vertical. Les mesures interiors d'una cavitat són 95cm d'ample per 80 cm d'alt i 86 cm de fondària, mentre que les de l'altra són 70cm d'ample per 80cm d'alt i 90cm de fons.

Obra civil (1.5)

Conjunt de fites de terme entre Talamanca i Monistrol de Calders

X: 417143
Y: 4621834

Seguint el camí que ens porta del collet de Lligabosses fins al mas Mussarra (Monistrol de Calders), passem just als peus d'una torre elèctrica, al lloc on també hi trobem un camí que marxa fins a Talamanca. Seguint uns 20 metres direcció al mas, trobem a l'esquerra una esplanada amb un conjunt de carreus de pedra alineats, disposats en vertical de forma successiva al llarg d'uns 5 metres. La seva posició no és casual, doncs observant els mapes del terme, es troben ubicats just al límit entre Talamanca i Monistrol

de Calders, fet per el que creiem que responen a un conjunt de fites successives, tot i que cap d'elles porta inscripció. Es tracta d'un sistema per delimitar el territori que també s'ha observat en algun altre indret de la comarca, fet per el que contrastant unes i altres restes, podem determinar-ne la seva funció limítrofa.

Patrimoni documental (3.3)

Onomàstica Talamanquina

L'Ajuntament de Talamanca disposa d'un document en el que hi consten els noms de totes les cases del poble a prinipis del segle XX, cadascuna degudament identificada sobre plànol. Es tracta d'un treball de recerca que va dur a terme fa uns anys el Sr. Joan Grané, nascut al poble a principis del segle XX.

Manifestacions festives (4.1)

Romiatge a Montserrat

Sembla ser que el dilluns de segona pasqua s'organitzaven romiatges cap a Montserrat. Sis romeus voluntaris marxaven a peu descalços fins a Montserrat on passaven la nit en una cambra que els guardaven cada any. De tornada al poble, es feia una cerimònia a l'església. Aquesta tradició es va perdre amb la República. No s'ha inclòs al mapa per la manca de notícies i certesa.

Tradició oral (4.3)

Llegenda del castell de Pantacorps

Joan Amades, a la llegenda *El Castell de Pantacorps*, situa la fortalesa en terme de Talamanca. En no tenir constància que existeixi un castell amb aquest nom a Talamanca, hem deduït que molt probablement es tracti del castell de Mura, ja que a uns 400 metres d'aquest hi ha un indret conegut com a Cantacorbs que dóna nom a una cova i a una riera. La persona de qui Amades va recollir la llegenda podria haver emprat el topònim Cantacorbs, transformat en Pantacorps, per referir-se al castell de Mura, donada la proximitat de l'esmentat indret[4].

[4] SUADES, Jordi; SANZ, David (2000). Op. Cit.

Zones d'interès natural (5.1)

Torrent del Güell

Dels nombrosos torrents que conformen la xarxa hidrogràfica del terme cal destacar el del Güell, per tractar-se del que té el recorregut més llarg. Neix a la font de la serra –fitxada al mapa- i estén el seu camí fins als plans de Sant Esteve, on aiguabarreigs amb la riera de Talamanca, encara que avui, està pràcticament sec. El seu recorregut és paral·lel al de la riera, per bé que ho fa més a migdia. El paisatge es caracteritza per la pedra calcària que queda a la vista fruit de l'erosió de l'aigua i per el bosc de ribera, tot i que bona part del traçat va quedar afectat per el darrer incendi. A més d'aquest, el terme compta amb d'altres torrents: el de Ramonet, el dels Pets, el de la Vila, el del Molí Menut, el de la Devessa, etc.

Balma del Moro

En els darrers segles, el nom d'aquesta balma ha servit per identificar un determinat lloc de les terres del mas la Vila. És molt a prop de la casa. Apareix citat en un document de l'any 1802, de l'arxiu de la família Vila, i que fa referència a una venta, diu: "29 de abril. Venda y absolucio perpetua del Dret de quitar una pesa de terra part herma y boscosa y part de vinya plantada de tinguda junta de tres quarteras de sembradura de blat situada en lo terme de Talamanca y en la partida anomenada la *Balma del Moro*, feta per Joseph Casajoana pages del terme y Parroquia de Rocafort, y Maria Casajoana y Prunes conjuges, a favor de Joseph Vila Pages Hereu y possessor de la Casa y Mas Vila del referit terme de Talamanca. Preu 60 L". BALLBÈ (1997:15)

Malgrat no incloure-la al Mapa de Patrimoni, cal destacar-ne el topònim, en clara sintonia amb la passada ocupació àrab del terme.

Font illa

Element que no s'ha inclòs al Mapa de Patrimoni perquè no s'ha localitzat, doncs es troba en un indret de difícil accés degut al creixement de la massa forestal. Baixant del poble a la riera pel camí de l'obaga del Castell, arribem als plans d'en Quim, on agafem un camí que ens porta a creuar la riera. La font es localitza en algun punt del marge d'aquest camí. Les fonts orals recorden que en temps de verema l'aigua d'aquesta surgència servia per a recuperar les forces.

Font dels Gubians

Element que no s'ha inclòs al mapa perquè no s'ha localitzat, doncs es troba en un indret de difícil accés degut al creixement de la massa forestal. Sembla ser que es troba als peus de la balma homònima –inclosa al mapa-, fet per el que per accedir-hi cal descendir un fort desnivell.

Font dels Caçadors

Element que no s'ha inclòs Mapa de Patrimoni perquè no s'ha localitzat, doncs es desconeix la seva situació. Veïns del poble diuen haver-ne sentit a parlar, malgrat no saber on es troba. Cal dir que al poble veí de Sant Fruitós de Bages hi trobem una font amb el mateix nom, fet que fa pensar que podria tractar-se de la mateixa.

6. BIBLIOGRAFIA

AA.DD (2005). Tines a les valls del Montcau. Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Farell Editors, Sant Vicenç de Castellet.

AA.DD (2003). Guia del Bages. Els municipis i el seu patrimoni històric, artístic i natural. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

AA.DD (1997). Guia d'espais d'interès natural del Bages. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

AA.DD (1984). El Bages a Catalunya Romànica Vol. XI. Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

BALLBÈ, Miquel (1993). Tines al mig de les vinyes a la comarca del Bages. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

BALLBÈ, Miquel (1997). Les cases de pagès de Talamanca. Ajuntament de Talamanca, Moià.

BALLÚS, Glòria (2000). Els municipis del Bages. Llocs d'interès i elements festius. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

BALLÚS, Glòria (2000). Guia de Festes del Bages. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

CATALÀ, Pere; PLADEVALL, Antoni (1976). Els Castells Catalans Vol. V. Rafael Dalmau Editor, Barcelona.

CABALLÉ, Gemma; OLIVARES, David (2003). "Forns per a la producció de materials de construcció en època moderna. La fabricació de maons, teules, calç i guix en un entorn pre-industrial" a II Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya, Actes Volum 1. ACRAM, Barcelona.

CORTÉS ELIA, Maria del Agua (2007). Inventari del Patrimoni Local de Mura. Diputació de Barcelona, ajuntament de Mura.

DAURA, Antoni; GALOBART, Joan; PIÑERO, Jordi (1995). L'arqueologia al Bages. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

DAURA, Antoni; GALOBART, Joan (1987). "Els cementiris de la Vila (Talamanca), Can Riols (Navàs) i el Serrat dels Morts (Sallent). Apunts per a una tipologia sepulcral de l'Edat Mitjana al Bages", a *Dovella núm. 25*, Manresa.

ERILL, Gustau; GUAL, Jordi; MANENT, LLibert (2006). Monistrol de Calders. El poble dels pagesos enginyers. Ajuntament de Monistrol de Calders, Moià.

FÀBREGA, Albert (1998). "Pegueres del Bages" a *Dovella núm.62.* Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

FERRER, Llorenç (1998). La vinya al Bages. Mil anys d'elaboració de vi. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

FERRER, Llorenç (1992). Vinya, fil.loxera, propietat i demografia de la Catalunya Central. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

GÓMEZ, Immaculada; RODRÍGUEZ, Assumpta (1988). Història del Bages, volum II. Edicions Parcir, Manresa.

GUÀRDIA, Jordi (2003). Memòria de la intervenció arqueològica realitzada al Puig Castellar, Talamanca.

LL, J (1932). "Geografia comarcana. Talamanca", a *Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca del Bages núm. 157 volum VII*, Manresa.

NAVAS, Teresa (2007). Història de les carreteres del territori de Barcelona. Diputació de Barcelona, Xarxa de Municipis.

SÁNCHEZ, Eduard (1984). El poblament pre-romà al Bages. Caixa d'Estalvis de Manresa, Manresa

SITJES, Xavier (2003). "Inventaris dels castells de Talamanca i Rodors, de l'any 1332". *Dovella núm. 82*, Manresa.

SITJES, Xavier (1994). L'art funerari medieval a la conca alta del Llobregat. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

SITJES, Xavier (1985). "Troballa de sarcòfags d'època romànica", a *Dovella núm. 15*, Manresa.

SITJES, Xavier (1986). Esglésies romàniques del Bages, Berguedà i Cardener. Amics de l'Art Romànic del Bages, Manresa.

SITJES, Xavier (1960). "L'art antic a la comarca del Bages. Santa Maria de Talamanca", a *Bages núm. 90-91*, Manresa.

SOLER i BONET, Josep (1994). Les barraques de vinya. Les construccions de pedra seca a la comarca del Bages. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

SUADES, Jordi; SANZ, David (2000). Històries i llegendes de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Farell Editors, Sant Vicenç de Castellet.

VALDENEBRO, Raquel (1994). El castell i el poble de Talamanca. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

VALLÈS i SALA, Florenci (2004). Guia d'arbres de Sant Fruitós de Bages. Ajuntament de Sant Fruitós de Bages i AMPANS, Manresa.

Diputació de Barcelona
Àrea de Cultura
Carrer Comte d'Urgell, 187. Edifici del Rellotge
08036 Barcelona
Tel. 934 022 566 • Fax 934 022 825
o.patrimonic@diba.cat • www.diba.cat/opc